

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Proměny a reformy Rady bezpečnosti a mírových misí v
souvislosti s přijetím agendy lidské bezpečnosti**

Bc. Markéta Hanzlíčková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

**Proměny a reformy Rady bezpečnosti a mírových misí v
souvislosti s přijetím agendy lidské bezpečnosti**

Bc. Markéta Hanzlíčková

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady, čas a trpělivost, které mi při zpracování této práce věnovala.

Obsah

Úvod	1
1 Koncept bezpečnosti a lidská bezpečnost.....	7
1.1 Historický vývoj pojetí bezpečnosti	8
1.2 Lidská bezpečnost.....	11
1.3 Pronikání lidské bezpečnosti na půdu OSN.....	15
1.4 Operacionální definice lidské bezpečnosti	19
2 Lidská bezpečnost a Rada bezpečnosti OSN.....	21
2.1 Znaký lidské bezpečnosti v rezolucích RB OSN v období 1990 – duben 2006	22
3 Lidská bezpečnost a peacekeepingové mise.....	50
3.1 Proměny mírových misí OSN.....	50
3.2 Znaký lidské bezpečnosti v mandátech mírových misí OSN v období 1990 – duben 2006.....	53
Závěr.....	62
Seznam pramenů a literatury	67
Resumé	88

Seznam zkratek:

ECOMOG – Economic Community Cease-Fire Monitoring Group (Libérie)

LB – lidská bezpečnost

MINUCI – United Nations Mission in Côte d'Ivoire

MINURCA – United Nations Mission in the Central African Republic

MINURSO – United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara

MINUSTAH – United Nations Stabilization Mission in Haiti

MIPONUH – United Nations Civilian Police Mission in Haiti

MONUA – United Nations Observer Mission in Angola

MONUC – United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo

ONUB – United Nations Operation in Burundi

ONUCA – United Nations Observer Group in Central America

ONUMOZ – United Nations Operation in Mozambique

ONUSAL – United Nations Observer Mission in El Salvador

RB – Rada bezpečnosti OSN

UNAMIC – United Nations Advance Mission in Cambodia

UNAMIR – United Nations Assistance Mission for Rwanda

UNAMSIL – United Nations Mission in Sierra Leone

UNAVEM I – United Nations Angola Verification Mission I

UNAVEM II – United Nations Angola Verification Mission II

UNAVEM III – United Nations Angola Verification Mission III

UNCPSG – United Nations Civilian Police Support Group (Chorvatsko)

UNCRO – United Nations Confidence Restoration Operation (Chorvatsko)

UNGOMAP – United Nations Good Offices Mission in Afghanistan and Pakistan

UNIMOG – United Nations Iran-Iraq Military Observer Group

UNMEE – United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea

UNMIBH – United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina

UNMIH – United Nations Mission in Haiti

UNMIK – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

UNMIL – United Nations Mission in Liberia

UNMIS – United Nations Mission in the Sudan

UNMISET – United Nations Mission of Support in East Timor

UNOCI – United Nations Operations in Côte d'Ivoire

UNOMIG – United Nations Observer Mission in Georgia

UNOMIL – United Nations Observer Mission in Liberia

UNOMOR – United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda

UNOMSIL – United Nations Observer Mission in Sierra Leone

UNOSOM I – United Nations Operation in Somalia I

UNOSOM II – United Nations Operation in Somalia II

UNPREDEP – United Nations Preventive Deployment Force (Bývalá jugoslávská republika Makedonie)

UNPROFOR – United Nations Protection Force (Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie)

UNSC – United Nations Security Council

UNTAC – United Nations Transitional Authority in Cambodia

UNTAES – United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium (Chorvatsko)

UNTAET – United Nations Transitional Administration in East Timor

UNTAG – United Nations Transition Assistance Group (Namibie)

UNTMIH – United Nations Transition Mission in Haiti

UNTSO – United Nations Truce Supervision Organization (Blízký východ)

WTC – World Trade Center

Seznam tabulek a grafů:

Tabulka č. 1 – Výskyt znaků lidské bezpečnosti v rezolucích RB v období 1990 – duben 2006	48
Graf č. 1 – Výskyt znaků lidské bezpečnosti v rezolucích RB v období 1990 – duben 2006	49
Tabulka č. 2 – Rozdělení misí OSN podle znaků lidské bezpečnosti v jejich mandátech v období 1990 – duben 2006.....	61

Úvod

Otázka bezpečnosti lidského jedince je v současné době plně boje za lidská práva, svobodu a bezpečnost obyvatelstva v souvislosti s vnitřní situací států jednou z nejdiskutovanějších problematik. S rostoucím počtem rozpadlých či nefunkčních států se dá očekávat větší důraz mezinárodního společenství na bezpečnost jedinců. V minulosti však toto téma rozšířené nebylo. Bezpečnost v základní definici jako „neexistence hrozby či pocitu ohrožení“ (Střítecký 2009: 33) byla po dlouhou dobu spojována s ochranou národních zájmů a státu. Předpokládalo se, že pokud bude stát v bezpečí, budou i jeho obyvatelé. V rámci snah o rozšiřování konceptu došlo k posunu problematiky na jiné úrovně analýzy a objevil se například koncept mezinárodní bezpečnosti, jehož referenčním objektem je mezinárodní společenství, a též lidské bezpečnosti, kde se referenčním objektem stává lidský jedinec (Střítecký 2009: 33–34). Koncept LB se dostává do popředí až v 90. letech 20. století. V té době se začínají objevovat autoři (např. Acharya 1997: 299–300), kteří kritizují výrazný eurocentrismus ve zkoumání bezpečnosti a zmiňují, že takové směřování výzkumu výrazně limituje řešené otázky. Do diskurzu bezpečnosti přidávají problematiku slabých či rozpadajících se států, které nejsou schopné zajistit svému obyvatelstvu bezpečí, nebo jsou samy pro lid hrozbou.

O tom, co vše lidská bezpečnost zahrnuje, existuje mnoho debat. Proto je také problémem nalézt obecnou definici tohoto konceptu. Jak uvádí Roland Paris (2001: 88), existující definice jsou velmi obsáhlé a vágní a zahrnují vše od fyzické bezpečnosti po psychický stav jedince. Počátky tohoto konceptu můžeme nalézt ve zprávě Rozvojového programu OSN (dále jen UNDP) z roku 1994. Zde je lidská bezpečnost definována pomocí dvou složek – svobody od strachu a svobody od nedostatku (UNDP 1994: 24). I přes odlišné přístupy některých států k této problematice se tato definice stala jednou z nejcitovanějších a nejpoužívanějších (Paris 2001: 90). Jak však k tomuto konceptu přistupují ostatní orgány OSN, konkrétně Rada bezpečnosti? Převzala definici od UNDP, či si vytvořila odlišnou? To jsou otázky, kterými se tato práce bude zabývat.

Cílem této diplomové práce je popsat a analyzovat, jak pronikala lidská bezpečnost do agendy RB OSN. RB dle Charty OSN zejména projednává otázky mezinárodního míru a bezpečnosti. Činnost a obsah agendy RB se nejvíce promítají v rezolucích RB, z nichž specifickou část tvoří rezoluce zřizující mírové mise. Proto jsem k dosažení cíle stanovila dvě výzkumné otázky:

- Kdy a v jaké podobě vstupovala lidská bezpečnost do rezolucí Rady bezpečnosti?
- Jakým způsobem a v jaké podobě se lidská bezpečnost promítla do mandátů mírových misí?

Podle definice lidské bezpečnosti UNDP (1994: 24–25) má lidská bezpečnost dvě složky: svobodu od strachu a svobodu od nedostatku. Do první složky je řazena osobní a politická bezpečnost, zatímco do druhé složky je řazena bezpečnost ekonomická, společenská, potravinová, environmentální a bezpečnost zdraví. „V jaké podobě“ se tedy týká toho, která z těchto složek v agendě RB převládá, nebo zda agenda obsahuje obě složky.

Předmětem předložené analýzy bude vývojová trajektorie a obsah agendy RB OSN a mandátů mírových misí od roku 1990 do dubna roku 2006. Rok 1990 byl zvolen jako milník, kdy LB začala vstupovat do slovníku mezinárodních vztahů. Analýza končí v dubnu 2006, kdy došlo k přijetí rezoluce RB č. 1674, v níž RB potvrzuje závazek k ochraně civilistů v ozbrojených konfliktech známý jako *Responsibility to Protect*. Od tohoto roku předpokládám, že se kvůli politickému závazku odkazy na lidskou bezpečnost v dokumentech budou vyskytovat a z toho důvodu se tímto obdobím již nezabývám. Zaměřuji se na období, kdy existoval jistý konsenzus o důležitosti lidské bezpečnosti, avšak neexistoval žádný závazek LB aplikovat. Tato práce bude historizující analýzou vývojové trajektorie pronikání LB do agendy RB, obsahu agendy RB a mandátů misí. Hlavním zdrojem pro mou analýzu budou především rezoluce RB. Je důležité zmínit, že mandáty mírových misí jsou též obsaženy v rezolucích. Z toho důvodu je nutné objasnit, kterých rezolucí RB se týká první a kterých druhá část práce. V první části jsou analyzovány všechny rezoluce RB vydané v období 1990 – duben 2006, druhá část práce se týká pouze rezolucí RB

týkajících se mandátů mírových misí. V rezolucích RB a mandátech mírových misí budu hledat odkazy na lidskou bezpečnost. Proto nejprve koncept lidské bezpečnosti operacionalizuju. Z rezolucí RB nejprve určím ty, které obsahují znaky LB, a na základě toho vypočtu procentuální výskyt LB a jejích znaků v daném roce. Podle nalezených prvků budu následně rezoluce se znaky LB dělit do skupin: rezoluce se znaky svobody od strachu, rezoluce se znaky svobody od nedostatku a rezoluce se znaky obou částí. Poslední zmíněné budou tvořit rezoluce RB s přibližně stejným důrazem na složku svobody od strachu a svobody od nedostatku. Rozřazení rezolucí RB do těchto skupin umožní identifikovat, v jaké podobě se LB do agendy RB prosadila. Na základě získaných dat vypracuji graf a tabulku, které budou sloužit k zodpovězení první výzkumné otázky. Podobným způsobem budu postupovat u mandátů mírových misí. Prvním krokem bude určit, které mírové mise vznikly či fungovaly v analyzovaném období. U misí, které již fungovaly, se zaměřím na to, jestli v analyzovaném období došlo k proměně jejich mandátů. Pokud ne, nebudou do analýzy zařazeny. Následovat bude analýza jejich mandátů na základě operacionalizačního rámce LB. Dané mise OSN dále rozdělím stejným způsobem jako rezoluce RB, tedy na mandáty misí OSN s odkazy na svobodu od strachu, svobodu od nedostatku a se znaky obou složek, a získaná data zanesu do tabulky. Ta bude sloužit k zodpovězení druhé výzkumné otázky. Pro správné uchopení nasbíraných dat je nutné si uvědomit, že data z roku 2006 jsou sesbírána jen pro období leden – duben. Z toho důvodu jsou výrazně nižší oproti datům z předcházejících let, kdy data pocházela z období leden – prosinec.

Vzhledem k povaze výzkumu by se nabízelo k analýze rezolucí RB použít počítačové programy typu MAXQDA a jiné. Při pročítání rezolucí RB jsem však došla k závěru, že by v případě použití počítačového programu mohlo dojít k chybě. Možné pochybení mohu ukázat například na slovních spojeních *human security*, *security of civilians* a *security of the civilian populations*. Ze všech případů vyplývá, že autor má na mysli lidskou bezpečnost, avšak v každém textu může být použita jiná fráze. Při použití softwarových programů by bylo nejprve nutné předvídat všechny možné fráze vztahující se k LB, které by se pro dané

znaky mohly v textech vyskytovat. Z toho důvodu jsem zvolila manuální způsob analýzy rezolucí RB, tzn. rezoluce jsem postupně pročítala a dle operacionální definice jsem v nich hledala znaky LB. Takový postup byl možný, neboť rezolucí RB bylo celkem od roku 1990 až do dubna 2006 vydáno 1027.

Lidské bezpečnosti se autoři věnují poměrně často, jak bude vidět v následné analýze stávající literatury. Avšak právě prostor OSN, konkrétně RB a mírových misí, unikal pozornosti vědecké obce. Z toho důvodu se jim v tomto textu budu věnovat. Následující text bude rozdělen na tři kapitoly. V první kapitole se zaměřím na to, kde a kdy se tento koncept objevuje a na historickou proměnu bezpečnosti, kdy se koncept poprvé objevuje v agendě OSN a jak s ním pracují jiné orgány na půdě této organizace. V závěru první kapitoly předložím operacionální definici LB, kterou dále použiji v této práci. Vzhledem k tomu, jak rozdílné jsou přístupy autorů k tomuto konceptu, je určení definičních znaků LB nutné. Tato podkapitola tvoří základ dalších částí. Druhá kapitola práce se již věnuje historizující analýze RB OSN, kde bude sledována vývojová trajektorie pronikání LB do agendy RB a obsah agendy mezi lety 1990 a 2006. Součástí druhé kapitoly je také část věnující se ochraně pracovníků OSN a humanitárních organizací v konflikty postižených oblastech. Pro větší přehlednost je kapitola dělena na jednotlivé roky analyzovaného období. Na konci druhé kapitoly je umístěna tabulka a graf prezentující souhrnně výpočty provedené prostřednictvím analýzy rezolucí RB v jednotlivých letech. Poslední kapitola práce je věnována mírovým misím OSN a vývojové trajektorii jejich mandátů od roku 1990 do dubna 2006. Předmětem analýzy je pronikání konceptu LB do mandátů misí. Na konci třetí kapitoly je umístěna tabulka zobrazující rozdělení misí OSN dle obsahu jejich mandátů do jednotlivých složek. V závěru se vrátím k cíli práce a výzkumným otázkám a prostřednictvím dat z analýzy na otázky odpovím a výsledky budu dále diskutovat ve světle stávající literatury k tématu.

Analýza existující literatury

Problematice lidské bezpečnosti se od počátku věnovali především autoři Školy třetího světa jako například Kanti Bajpai (2000) v článku *Human Security*:

Concept and Measurement nebo Mohammed Ayoob či Amitav Acharya (1997) například ve stati *The Periphery as the Core: The Third World and Security Studies*. Další autorkou je Caroline Thomas (2000: 3–4), která se věnuje rozvoji a to v knize *Global Governance, Development and Human Security*. Řeší zde koncept lidské (ne)bezpečnosti ve spojitosti s rozvojem a bezpečnostními agendami. Za zmínku stojí také Keith Krause a Michael Williams, kteří jsou představiteli tzv. kritických bezpečnostních studií. Vzhledem k již zmíněným problémům se shodou na obecné definici konceptu LB se někteří autoři snaží o zúžení celého konceptu. O to se pokusili například Gary King a Christopher Murray (2001: 593), kteří v článku *Rethinking Human Security* předkládají vymezení LB, do které by zahrnovali pouze oblasti lidského života důležité pro ochranu života či majetku. Dalším autorem je Jorge Nef (1999: 25), který v knize *Human Security and Mutual Vulnerability* rozděluje lidskou bezpečnost na pět dimenzí – 1) environmentální a fyzickou, 2) ekonomickou, 3) sociální, 4) politickou a 5) kulturní. Za zmínku stojí také Lloyd Axworthy, který se věnuje převážně kanadskému pojetí lidské bezpečnosti, a Yukiko Nishikawa (2010), která se v knize *Human Security in Southeast Asia* zaměřuje na lidskou bezpečnost ve spojitosti s jihovýchodní Asií.

Zaměření na lidskou bezpečnost ve spojitosti s OSN již tak rozšířené není. Příkladem mohou být S. Neil MacFarlane a Yuen Foong Khong (2006: 2) s knihou *Human Security and the UN: A Critical History*. Zde se autoři zabývají čtyřmi hlavními okruhy – vlivem OSN na vývoj kognitivního a normativního rámce bezpečnosti, v jakém rozsahu orgány a agentury OSN iniciovaly změny v chápání bezpečnosti, rozsahem jejich snah o vytvoření fór pro projednávání myšlenek souvisejících s lidskou bezpečností a přínosem orgánů a agentur k převedení myšlenek z teorie do praxe. Howard Adelman (2001: 8) se pro změnu v článku *From Refugees to Forced Migration* zaměřuje na lidskou bezpečnost ve spojitosti s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a migraci a posouváním rámce pro pochopení a vypořádání se s touto problematikou do bezpečnostní dimenze. Autorem zaměřujícím se na lidskou bezpečnost a RB je například Juergen Dedring (2004: 46), který se v práci

s názvem *Human Security and the UN Security Council* věnuje způsobu, jakým se aspekty lidské bezpečnosti dostávaly do uvažování a tvorby policy na půdě RB. Oliver P. Richmond (2001: 33) se ve stati *The Limits of UN Multidimensional Peace Operations* věnuje tématu peacekeepingových misí a lidské bezpečnosti. Podle něj dochází při řízení misí ke střetu idejí konceptu LB a snahy suverénních států řídit mise k uspokojení vlastních zájmů. Peacekeeping je také předmětem studia Hideaki Shinody (2004: 23), který se v práci *Operational Phases of Human Security Measures in and after Armed Conflict* zabývá různým uplatňováním principů lidské bezpečnosti v průběhu ozbrojených konfliktů. V českém prostředí není lidská bezpečnost příliš rozšířeným tématem. Jednou z autorek zabývajících se touto problematikou je Šárka Waisová, která se například v článku *Lidská bezpečnost – současné paradigma?* věnuje rozdílným přístupům k lidské bezpečnosti a jejímu vývoji ve vědecké diskusi (Waisová 2003: 43), či se zabývá přístupem skupiny Human Security Network k lidské bezpečnosti a prioritám v zahraniční i rozvojové politice členských států v článku *Lidská bezpečnost – pojetí a strategie* (Waisová 2006: 59–60). Dalším autorem z českého prostředí je Nik Hynek, jenž se zaměřuje především na přístup Japonska k této problematice – v článku *Japan's Return to the Chequebook? From Military Peace Support to Human Security Appropriation* se věnuje paralelnímu uspořádání armády a byrokratického systému při poskytování rozvojové pomoci a provádění lidské bezpečnosti (Hynek 2012: 62).

1 Koncept bezpečnosti a lidská bezpečnost

Bezpečnost patří k neustále probíraným konceptům a její pojetí se v průběhu 20. století poměrně dost proměňovalo. Nejdůležitějšími faktory, u kterých docházelo k proměnám, jsou především referenční objekty a sektory, ze kterých mohou pocházet hrozby. V současnosti hovoří autoři o pěti různých konceptech bezpečnosti – národní, mezinárodní, globální, regionální a lidské bezpečnosti. Ty se liší jak zdrojem hrozeb, tak především ohroženým aktérem (Waisová 2009: 41).

Referenčním objektem národní bezpečnosti je stát. Ten je považován za nejdůležitější hodnotu a z toho důvodu je nutné ho ochraňovat především před ostatními státy. Hrozby bezpečnosti pocházejí z vojenského a politického sektoru. Tento koncept dominoval v mezinárodních vztazích po první světové válce a opět se dostává do popředí po teroristických útocích v roce 2001 (Waisová 2009: 54). Kvůli událostem 60. let, hlavně Karibské krizi, a hrozbě vzájemného zničení se začíná vyvíjet druhý koncept, mezinárodní bezpečnosti. K hrozbám vojenského a politického charakteru se zde přidávají hrozby ekonomické. Referenčním objektem konceptu je stále stát. Avšak na rozdíl od národní bezpečnosti předpokládá, že bezpečnost států je vzájemně propojena a lze jí dosáhnout vzájemnou kooperací, kterou budou udržovat mezinárodní bezpečnostní organizace a režimy (Waisová 2009: 54–55; Střítecký 2009: 33).

Regionální bezpečnost můžeme chápat dvěma způsoby – teritoriálně nebo funkcionálně. První pojetí se týká ochrany teritoria před hrozbami pocházejícími z jiných regionů. Druhé pojetí se vztahuje k sektorům, ze kterých pocházejí hrozby. K vývoji konceptu docházelo od druhé poloviny 50. let, kdy narůstala spolupráce mezi sousedními státy s cílem vymanit se ze soupeření USA a SSSR. Referenčním objektem regionální bezpečnosti je skupina států. Koncept globální bezpečnosti se začíná vyvíjet v 70. a 80. letech. Vědci v této době přicházejí s tím, že narůstá počet nepřímých hrozeb. Do nich můžeme zařadit například organizovaný zločin, šíření zbraní hromadného ničení, obchod s drogami, terorismus a další. K ochraně před těmito hrozbami by měl sloužit globální

system pravidel, norem a principů, které budou dodržovat všichni členové systému. Referenčním objektem je v tomto případě nejen stát, ale i různí nestátní aktéři jako například planeta či lidstvo. Posledním konceptem je lidská bezpečnost, jejímž referenčním objektem je lidský jedinec (Waisová 2009: 55–56).

1.1 Historický vývoj pojetí bezpečnosti

Po konci druhé světové války a na počátku bipolárního soupeření dominoval v mezinárodních vztazích realistický přístup. Jak uvádí Waisová (2009: 42), přístup realistů k bezpečnosti vychází z hobbesovské představy o špatné lidské povaze a anarchickém uspořádání mezinárodního systému. Hlavním aktérem je stát, který si vzhledem k anarchickému uspořádání systému musí být schopen sám zajistit své přežití. Způsobem zajištění přežití je kumulace moci. Bezpečnost je však pro realisty hrou s nulovým součtem. Z toho důvodu povede kumulace moci, tedy zvyšování bezpečnosti jednoho státu, ke snižování pocitu bezpečí druhého státu. Tím se dostáváme do nekončící spirály, kterou John Herz popisuje jako bezpečnostní dilema.

V 70. letech došlo k redefinici konceptu. V souvislosti s událostmi jako byly ropné šoky, celosvětová finanční krize a rozpad brettonwoodských institucí začínají autoři poukazovat na jiné hrozby než pouze politické či vojenské. Nové tzv. širší pojetí bezpečnosti uznávalo hrozby ekonomického charakteru. K rozšíření konceptu došlo jak na škále referenčních objektů, tak i zdrojů ohrožení (Waisová 2009: 43). Velký vliv na proměnu pojetí bezpečnosti měl také Robert O. Keohane a Joseph S. Nye s teorií vzájemné závislosti. V knize *Power and Interdependence: World Politics in Transition* přichází s myšlenkou, že kvůli prohlubující se závislosti mezi státy se ztrácí hierarchie mezi řešenými otázkami. Nelze tedy již mluvit o výlučném postavení politického a vojenského sektoru nad ostatními hrozbami (Keohane – Nye 2012: 22). Jak uvádí Waisová (2009: 46), na teorii vzájemné interdependence na počátku 80. let navazuje „společná bezpečnost“ (*common security*). Tento pojem pochází ze zprávy *Common Security: A Blueprint for Survival* vypracované v roce 1982 Nezávislou komisí

pro otázky odzbrojení a bezpečnosti Olofa Palmeho. Podle Tadjbakhsh a Chenoye (2007: 73) Zpráva nepřinesla nový typ bezpečnosti. Šlo spíše o navrnutí strategie k prevenci konfliktů. Cestou k bezpečnosti podle Komise není strach ze vzájemného zničení nukleárními zbraněmi, ale spíše snaha o společné přežití skrze kooperaci států. Součástí této strategie bylo přenést moc na mezinárodní autority jako OSN či OBSE. Ty by poté měly udržovat mír nejen mezi státy, ale také uvnitř států skrze ochranu lidských práv. Na základě toho byly humanitární intervence legitimizovány jako způsob podpory bezpečnosti (Tadjbakhsh – Chenoy 2007: 73).

Konec bipolárního soupeření s sebou přinesl proměnu mezinárodního systému a proměnu přístupů k bezpečnosti. Již v době studené války se podle Barry Buzana (1997: 7–8) dostávala do popředí problematika mezinárodní ekonomiky a životního prostředí. Environmentální rizika začala být vyzdvihována již v 60. letech v souvislosti s používáním pesticidů, klimatickou změnou a například znečištěním vzduchu. Ekonomické problémy se projevovaly postupným úpadkem Spojených států v souvislosti s ropnými šoky a rostoucí liberalizací. Avšak až po konci studené války se tyto problémy dostaly na stejnou úroveň jako vojenské a politické hrozby. V této době se, jak uvádí Buzan (1997: 8–12), proti sobě staví „tradicionalisté“ a autoři prosazující rozšíření konceptu. Proti rozšíření se autoři stavěli hlavně kvůli obavám ze sekuritizace nevojenských otázek. Přístup Kodaňské školy, jak Buzan uvádí, patří k „rozšířenému“ proudu ve smyslu různých typů hrozeb. Mezi autory Kodaňské školy můžeme řadit Barry Buzana, Ole Waevera, Jaap de Wilda a další z Kodaňského institutu pro výzkum míru. Buzan, Waever a Wilde (1998: 22–23) přidávají k vojenskému a politickému sektoru ekonomické, sociální a environmentální hrozby. Zároveň také rozšiřují škálu referenčních objektů, do kterých kromě států řadí také supranacionální entity, národy, náboženství, v případě environmentálních hrozeb také zvířecí druhy a ekosystémy, či zemské klima, lidskou civilizaci a další. Jak autoři uvádějí a jak je možné vidět ze široké škály referenčních objektů, cokoliv může být konstruováno jako referenční

objekt. Záleží pouze na použití správné rétoriky v procesu sekuritizace (Buzan – Waever – Wilde 1998: 36).

Na Kodaňskou školu navazuje na počátku 90. let tzv. Škola autorů třetího světa. V probíhající debatě o rozšiřování konceptu bezpečnosti přicházejí tito autoři s důvody, proč je nutné redefinování pojmu. Acharya (1997: 300) poukazuje na eurocentrické zaměření v tehdejší přístup. Podle Acharyi bylo studium bezpečnosti v době studené války omezováno pouze na problémy a odpovědi západních států a společností na otázku války, především USA. Proto nebyly problémy třetího světa plně začleněny do diskursu bezpečnostních studií. Toto vyloučení mohlo být viděno v politické i akademické sféře. Politika se soustředila především na rovnováhu moci mezi velmocemi, místo na regionální konflikty. Pro akademiky bylo zase nejdůležitější soupeření Východu a Západu. Třetímu světu se věnovali pouze v otázce jeho možností ovlivnit supervelmoci. Acharya (1997: 301–307) zmiňuje tři body, ve kterých vzestup třetího světa zpochybnil dosud dominantní přístup k chápání bezpečnosti. Prvním bylo soustředění se na hrozby na mezistátní úrovni. Většina konfliktů v období studené války se odehrávala ve třetím světě a byla vnitrostátního charakteru. Konflikty vycházely často ze slabé státní struktury a způsobovaly nestabilitu v celém regionu. Režimy u moci se často snažily o zachování své existence na úkor obyvatelstva a tím narušovaly myšlenku, že stát je poskytovatelem bezpečí. Druhým bodem je vylučování nevojenských otázek z agendy bezpečnostních studií. Problémy států třetího světa jako nerozvinutost, přelidnění, environmentální degradace, nedostatek vody, jídla a bydlení a další mnohem více ovlivňují bezpečnostní situaci než u rozvinutých států. Posledním předpokladem je používání rovnováhy moci jako nástroje k udržení mezinárodního řádu. Na Severu bipolarita dle realistických předpokladů jasně udržovala rovnováhu systému. Avšak na Jihu spíše eskalovala a prodlužovala probíhající konflikty. Z této kritiky poté vychází autoři Školy třetího světa při definování konceptu lidské bezpečnosti.

1.2 Lidská bezpečnost

Tento koncept se dostává do popředí v 90. letech 20. století. Avšak zmínky o zapojení úrovně jednotlivce do bezpečnostní agendy můžeme nalézt již dříve. Jak uvádí Bajpai (2000: 5–7), původ této myšlenky bychom mohli vysledovat v rostoucí nespokojenosti s rozvojem a bezpečností v 60. až 80. letech. Velký vliv na vzestup agendy LB měla iniciativa středních mocností a významných osobností. Myšlenky lidské bezpečnosti se objevily v průběhu druhé poloviny 20. století také ve zprávách nezávislých mezinárodních komisí – sérii zpráv Římského klubu, zprávách Nezávislé komise pro mezinárodní rozvojová témata a Nezávislé komise pro otázky odzbrojení a bezpečnosti a poté ve zprávě Komise pro globální vládnutí.

Již na počátku 70. let vydal Římský klub sérii zpráv o světové problematice. Jednou z nich je kniha manželů Meadowsových s názvem *Limity růstu*. Autoři se v rámci projektu „The Project on the Predicament of Mankind“ zabývali problémy, kterým čelí příslušníci všech národů na světě. Mezi ně řadí například chudobu, degradaci životního prostředí, ztrátu víry v instituce, odmítání tradičních hodnot a inflaci a jiné monetární a ekonomické narušení (Meadows – Meadows – Randers – Behrens 1972: 10). Upozorňovali na to, že každý člověk na světě čelí různým tlakům a problémům, kterými se musí zabývat. Může se jednat o nedostatek jídla, moc nebo obavu z vypuknutí války. Způsob řešení problémů jedince však může být často negativně ovlivněn událostmi většího kontextu, a tak přinést ještě více škody. Autoři přišli se závěry o limitech růstu společnosti a nejisté budoucnosti. Cestu z problému viděli v zavedení podmínek ekologické a ekonomické stability, které budou umožňovat rovné příležitosti a uspokojovat základní potřeby lidí (Meadows – Meadows – Randers – Behrens 1972: 17–24). V 80. letech se k tématu vyjádřily další dvě komise. První z nich byla Nezávislá komise pro mezinárodní rozvojová témata vedená bývalým německým kancléřem Willy Brandtem. Výsledkem komise byla zpráva s názvem *North-South: A Programme for Survival*. Autoři v ní spojovali válku s chudobou a upozorňovali na to, že bez vymýcení chudoby nemůže nastat mír. Zároveň také

cílili na zlepšení vztahů mezi průmyslovými a rozvíjejícími se zeměmi na základě solidarity a vzájemných zájmů. Kromě myšlenky pořádání summitů mezi Severem a Jihem však Zpráva více zapůsobit na politiky nedokázala. Druhou byla Nezávislá komise pro otázky odzbrojení a bezpečnosti Olofa Palmeho. Ta vydala již zmíněnou zprávu *Common security: A Blueprint for Survival* (Pakistan Horizon 1991: 90–91).

S koncem studené války se objevily další návrhy na předefinování konceptu bezpečnosti. V roce 1991 Stockholm Initiative on Global Security and Governance volala po novém bezpečnostním řádu založeném na myšlence kolektivní bezpečnosti (*collective security*). Ta by měla být zajišťována společným úsilím států a na její dodržování by měla dohlížet posílená OSN s rozšířenou působností peacekeepingových misí. Součástí vize Iniciativy bylo mimo jiné dodržování lidských práv a boj s chudobou. Zpráva navrhla vytvoření prostředí, které by umožnilo lidem co nejlépe využít jejich schopností. Tomu by měly napomoci ekonomické a demokratické reformy a například posílení právních (Pakistan Horizon 1991: 95–119). Podobné myšlenky nalezneme i ve zprávě *Our Global Neighborhood* Komise pro globální vládnutí. Ta volala po rozšíření konceptu globální bezpečnosti a soustředění se na bezpečnost obyvatelstva a planety. Uvedla, že každý člověk má právo na zajištění bezpečnosti a všechny státy mají povinnost to zajistit. Primárními cíli globální bezpečnosti by měla být prevence konfliktů a válek a udržení integrity přírodních a život podporujících systémů planety. Toho by bylo možné dosáhnout eliminací ekonomických, sociálních, environmentálních, politických a vojenských podmínek způsobujících hrozby pro lidstvo a planetu a předpovídáním a řízením krizí před eskalací v ozbrojené konflikty. Autoři ve Zprávě navrhli reformy OSN a peacekeepingových misí, které by více odpovídaly myšlence globálního vládnutí (GDRC nedatováno).

Všechny tyto zprávy zmiňují pouze některé aspekty lidské bezpečnosti. Konkrétně ji zmiňuje až Mahbub ul Haq ve své knize *Reflections on Human Development*. Haq byl jedním z ekonomů, kteří se podíleli na tvorbě Human Development Report a také jeden z tvůrců Human Development Index a Human

Governance Index. Haq (1995: 115–117) ve své knize píše, že svět vstupuje do nového období, ve kterém dojde k proměně konceptu bezpečnosti. Nový koncept podle něj bude interpretován jako bezpečnost lidí, ne teritorií, bezpečnost jednotlivců, ne národů, bezpečnost skrze rozvoj, ne zbraně a bezpečnost všech lidí ve všech oblastech. Dojde podle něj také k proměně pohledů na lidskou bezpečnost, chudobu a způsoby vypořádání se s problémy. Lidská bezpečnost bude brána jako univerzální, globální a neoddělitelná. V souvislosti s rozšiřováním chudoby si všichni uvědomí, že ji nelze zastavit státními hranicemi. Problémy se budou řešit v jejich zárodku spíše než po jejich rozšíření. To je méně nákladné, humánnější a také jednodušší. Lidská bezpečnost je podle něj koncept vycházející z každodenních zkušeností lidí a mohla by sloužit jako základ nového lidského světového řádu. K jeho vytvoření navrhuje pět změn. První je změna konceptu rozvoje, jehož základem by měla být rovnost napříč a mezi generacemi. Systém by měl být založen na rovné distribuci příjmů, obnovování přírodních zdrojů pro příští generace, zlepšování lidského života a podporování participace lidí. Druhou změnou je přesun od bezpečnosti skrze zbraně k bezpečnosti lidí. Tento krok by měl být dotažen především v oblastech třetího světa. Výdaje by měly místo na zbrojení směřovat ke vzdělávání, zdravotnictví a dalším oblastem. Další změnou je vytvoření nového partnerství mezi Severem a Jihem založeném na spravedlnosti, rovném sdílení tržních příležitostí a vzájemné spolupráci. Haq také navrhl vytvoření nového rámce globálního vládnutí. K tomu je zapotřebí posílení a reformování všech globálních institucí. Poslední změnou je posun k vytvoření globální občanské společnosti. Budoucí změny by měly přicházet od samotné společnosti, která bude držet politiky zodpovědné za jejich kroky (Haq 1995: 117–124). Všechny tyto zprávy napomohly vzestupu lidské bezpečnosti.

Dalším autorem, který se dlouhodobě zabývá LB, je K. Bajpai. Bajpai (2003: 217–224) definuje lidskou bezpečnost na základě čtyř znaků – referenčních objektů, hodnot, hrozeb a nástrojů či způsobů zajištění. Primárním referenčním objektem je jedinec. To však neznamená, že zahrnuje bezpečnost států. Bajpai uvádí tři důvody, proč je třeba brát bezpečnost státu v úvahu:

- Zaprvé, bezpečnost státu je nezbytná pro bezpečnost člověka – je způsobem jejího zajištění, ale zároveň nemůže končit na jeho úrovni.
- Zadruhé, určité hrozby bezpečnosti jedince překračují kapacity států. Ať jsou hrozby externího či interního charakteru, mohou zeslabovat stát zevnitř a ohrozit schopnost odolat vnějším agresím.
- Zatřetí, státy se mohou samy obrátit proti svému obyvatelstvu a bezpečnost obou si tedy může odporovat. V některých případech je poté nutné povznést lidský faktor nad státní a zvolit novou vládu schopnou ochrany obyvatel.

V koncepci lidské bezpečnosti určuje Bajpai (2003: 217–224) dvě nejdůležitější hodnoty. První je tělesné bezpečí – tedy ochrana těla od fyzické bolesti či zničení a minimální stupeň duševní pohody. Druhou je občanská svoboda. Tu je možné definovat jako základní svobodu při tvorbě životních rozhodnutí a svobodu ztotožňovat se s ostatními. Lidská bezpečnost zahrnuje obě hodnoty, avšak její jádro tvoří tělesné bezpečí. Hrozby je podle něj nutné rozdělit na přímé a nepřímé a identifikovatelné, pocházející například od státních či nestátních aktérů, či strukturální, což jsou hrozby způsobené mocenskými vztahy. UNDP a kanadský přístup identifikují jako přímé hrozby násilnou smrt, drogy, degradaci lidské důstojnosti, diskriminaci, mezinárodní spory a zbraně hromadného ničení. Za nepřímé poté deprivaci, nemoci, přírodní a člověkem způsobené katastrofy, nedostatečnou vyspělost, vysídlení obyvatelstva a degradaci životního prostředí. Preferovanými nástroji zajištění lidské bezpečnosti je rozvoj a vládnutí. V případě nutnosti nejprve dojde k použití různých druhů sankcí. Síla jako nástroj je až na druhém místě. Její použití by mělo sloužit pouze ke zvládnutí globálních bezpečnostních hrozeb. V případě užití by měla být kolektivního charakteru, nejlépe pod záštitou mezinárodních institucí. Dlouhodobá spolupráce je možná a velmi důležitá. Centrální je používání měkké moci či přesvědčování. Důležitým nástrojem je také zavádění norem chování.

1.3 Pronikání lidské bezpečnosti na půdu OSN

O lidské bezpečnosti jako novém přístupu můžeme hovořit až od 90. let. Avšak základní myšlenky konceptu můžeme nacházet i v dřívějších dokumentech, hlavně ve spojitosti s dodržováním lidských práv. Již v *Chartě OSN* se členské státy zavazují „uskutečňovat mezinárodní součinnost [...] podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám [...]“ (Charta OSN: čl. 1). Na to dohlíží především Hospodářská a sociální rada, jejímž úkolem je „[...] vypracovávat studie a zprávy o mezinárodních otázkách hospodářských, sociálních, kulturních, výchovných, zdravotnických a o věcech příbuzných [...]“ (Charta OSN: čl. 62). ECOSOC také sepisuje doporučení s cílem podporovat úctu k lidským právům a svobodám (Charta OSN: čl. 62). V průběhu studené války najdeme mnoho režimů a konvencí, které určitým způsobem podporují základní myšlenky lidské bezpečnosti. Avšak první jasné definování přístupu najdeme až ve zprávě UNDP 1994 *Human Development Report*. V ní se podle MacFarlana a Khonga (2006: 146) ukazuje spojování rozvoje s bezpečností, k čemuž v průběhu 90. let často docházelo. Bezpečnost podle Zprávy zahrnuje dva aspekty – bezpečnost před hrozbami jako hlad, nemoc a represe a ochranu před náhlým narušením každodenního života (UNDP 1994: 3). UNDP (1994: 22) ve Zprávě poukazuje na dlouhodobý problém, kterým je příliš úzké pojetí bezpečnosti. V historii převládalo pojetí bezpečnosti jako ochrany teritoria před vnější hrozbou, ochrany národních zájmů v zahraniční politice, nebo jako globální ochrany před hrozbou jaderného zničení. Vzhledem ke studenoválečnému konfliktu byla bezpečnost spojována především se státy, místo s obyčejnými lidmi. Pro ty bezpečnost zahrnuje spíše otázky zaměstnanosti, zdravotního stavu, dostatku jídla, kriminality, politické represe a dalších. Dle UNDP má lidská bezpečnost čtyři hlavní charakteristiky. Je univerzálním problémem relevantním všem lidem bez rozdílů. Hrozby jako nezaměstnanost, drogy, kriminalita, znečištění ovzduší a nedodržování lidských práv jsou totiž společné všem lidem. Jednotlivé části lidské bezpečnosti jsou navzájem propojeny. Při ohrožení obyvatelstva jednoho státu je velmi

pravděpodobné ohrožení ostatních států. S problémy ohrožujícími lidskou bezpečnost je nejjednodušší se vypořádat za pomoci prevence. Tato myšlenka se objevuje i u Mahbub ul Haqa. Poslední charakteristikou je její zaměření na lidský faktor (UNDP 1994: 22–23). Zpráva upozorňuje také na fakt, že lidská bezpečnost je často ztotožňována s lidským rozvojem. Autoři vidí spojitost mezi oběma koncepty, avšak lidský rozvoj je chápán jako širší koncept. Znamená pro ně způsob, jak rozšiřovat možnosti obyvatelstva. Kdežto lidská bezpečnost znamená, že těchto možností mohou využívat svobodně a bezpečně (UNDP 1994: 23).

Lidská bezpečnost je v *1994 Human Development Report* definovaná pomocí dvou složek – svoboda od strachu a svoboda od nedostatku. Toto dělení, jak uvádí, bylo uznáno již na počátku existence OSN, avšak později se OSN přiklonila spíše k prvnímu komponentu (UNDP 1994: 24). V nejširším pojetí lze lidskou bezpečnost rozdělit na sedm kategorií – ekonomickou, potravinovou, environmentální, zdravotní, osobní, společenskou a politickou. Ekonomická bezpečnost zahrnuje zaručený základní příjem pocházející z produktivní či výtěžné činnosti nebo ze systémů státní podpory. S problematikou ekonomické bezpečnosti je často spojována nezaměstnanost mladých lidí, nerovné pracovní podmínky, inflace a bezdomovectví. Potravinová bezpečnost znamená, že lidé mají fyzický a finanční přístup k základním potravinám. To však neznamená pouze dostatek jídla v zemi, avšak také nárok na zisk potravin skrze samovýrobu, nákup či státní systémy distribuce. Autoři uvádějí, že nejčastějším problémem v rozvíjejících se zemích bývá právě distribuce potravin a nedostatek finančních prostředků. Mezi hrozby jsou zařazovány také environmentální problémy. Největším problémem pro rozvíjející se země je nedostatek vody, což se často stává faktorem politických a etnických konfliktů. Velký problém způsobuje také deforestace a desertifikace. V průmyslových zemích je problémem znečištění ovzduší. Do seznamu hrozeb zařazují také různé zdravotní problémy. Ty mohou být spojené s podvýživou a špatným stavem životního prostředí. Velkým problémem je však stále nedostatek kvalitní zdravotnické péče, která v rozvíjejících se zemích výrazně zvyšuje porodní mortalitu. Pravděpodobně

nejdůležitějším aspektem lidské bezpečnosti je bezpečnost od fyzického násilí. To zahrnuje hrozby od vlastního státu, jiných států, způsobené etnickým napětím, kriminalitou, násilím vůči ženám a dětem a vlastní hrozby. Bezpečnost společnosti zahrnuje pocit bezpečí vycházející z členství v nějaké společenské skupině typu rodina, organizace, rasová či etnická skupina. Ty jedinci poskytují kulturní identitu a určitý soubor hodnot. Některé z tradičních společností však mohou praktikovat činnosti ohrožující bezpečnost člověka – příkladem může být praktika ženské obřízky či zaměstnávání otroků. Některé z těchto tradic jsou pomalu vytlačovány vlivem modernizace, ale v některých odlehlých oblastech stále přetrvávají. Hrozbou násilí mohou být v tomto případě také etnické, rasové či náboženské konflikty. Poslední typy hrozeb pramení z politické oblasti. Především jde o porušování či omezování základních lidských práv (UNDP 1994: 24–33).

Tento výčet hrozeb je spíše lokálního charakteru. Kromě nich však Zpráva určuje také hrozby globálního rozsahu. Některé z nich mají původ uvnitř států a rozšiřují se přeléváním přes hranice, jiné jsou způsobeny rozdíly mezi státy. Za hrozby globálního charakteru považuje UNDP nekontrolovatelný růst populace, který spolu s nedostatečnými rozvojovými příležitostmi přispívá k přelidnění planety. Cestu z tohoto problému vidí autoři ve spojení vzdělávání žen a dostupnosti poradenství o rodinném plánování. Jako další problém určuje UNDP velké rozdíly v ekonomických příležitostech, konkrétně nerovnoměrné rozložení příjmů. To podporuje nadměrnou spotřebu a výrobu v bohatších zemích a udržuje chudobu na Jihu. Zároveň to také podporuje migraci, která je další globální hrozbou. Řešení nekontrolovatelné migrace vidí Zpráva v novém rámci rozvojové spolupráce. Většina environmentálních hrozeb je pouze lokálního charakteru, avšak problémy jako znečištění ovzduší a vody a produkce skleníkových plynů nejsou omezeny hranicemi. Výraznou hrozbou pro zdraví obyvatelstva je také produkce a pašování drog. Jako reálné řešení UNDP v tomto případě identifikuje zaměření se na příčiny závislosti a vymýcení chudoby, kvůli které farmáři pěstují drogy. Jako poslední problém Zpráva identifikuje mezinárodní terorismus (UNDP 1994: 34–37).

Na základě tohoto výčtu výzev předložila *1994 Human Development Report* důkazy pro nutné změny. Jak uvádí (UNDP 1994: 37–40), struktura globální bezpečnosti zahrnující rovnováhu moci, strategické aliance, regionální bezpečnostní pakty, nukleární odstrašení a další již nebyla dostačující. Proto bylo nutné zavést nové struktury zaměřené na velký rozsah problémů. Jedním z návrhů bylo zavedení systémů včasného varování. Ty by určovaly potenciální krizová místa za pomoci indikátorů dodržování lidských práv, nezaměstnanosti, etnického násilí a jiných. Identifikace takovýchto zemí je podle UNDP základem preventivní diplomacie a mírové politiky. Dalším navrhovaným krokem bylo zavedení politik sociální integrace, které by napomohly vylepšení situace uvnitř států.

Jak uvádějí MacFarlane a Khong (2006: 147–149), Zpráva byla vytvořena jako podklad UNDP pro Kodaňský summit o sociálním rozvoji konaný v roce 1995. Volala například po nové sociální chartě, cílech pro lidský rozvoj a vytvoření globálního fondu pro lidskou bezpečnost. Přes rozsáhlou debatu o návrzích v přípravné fázi summitu však většina z nich neuspěla. Autoři uvádějí, že delegáti preferovali stanovení spíše vágních cílů bez konkrétních závazků. Vysvětlují si to tím, že důraz na univerzálnost práv šel proti některým kulturním zvyklostem. Dále některým státům vadilo přímé podryvání suverenity. Důraz na rozvoj se nesetkal s příliš velkou podporou od ostatních orgánů OSN. Zároveň také navrhované reformy stálého členství v RB OSN ohrožovaly moc stálých členů. Některé státy zase považovaly široké rozpětí za nepraktické. I přes to však měla *1994 Human Development Report* velký vliv na diskuzi o bezpečnosti (MacFarlane – Khong 2006: 149–150).

Mezi podporovateli lidské bezpečnosti existují rozdíly v přístupech ke konceptu. Jak uvádí Acharya (2001: 443), největší rozdíly nalezneme mezi „západním“ a „východním“ přístupem. Některé asijské státy považují západní přístup za způsob prosazování liberálních hodnot a politických institucí vůči východním společnostem. Některé přístupy se vymezují přímo proti UNDP. Jedním z významných kritiků *Human Development Report 1994* byla kanadská vláda a ministr zahraničí Lloyd Axworthy. Kanadská vláda kritizovala přílišné

soustředění se na hrozby plynoucí z nerozvinutosti. Prosazovala spíše soustředění se na hrozby plynoucí z násilných konfliktů. Základ kanadského pojetí tvoří Charta OSN, Všeobecná deklarace lidských práv a Ženevské konvence. K tomuto přístupu se přidalo několik středních mocností – například Norsko, které spolu s Kanadou založilo Human Security Partnership. Zde identifikují devět bodů agendy – nášlapné miny, vytvoření Mezinárodního trestního soudu, lidská práva, mezinárodní humanitární právo, ženy a děti v ozbrojených konfliktech, šíření malých zbraní, dětsí vojáci, dětská práce a severní kooperace (Acharya 2001: 444–446). Japonské pojetí se vymezuje spíše proti kanadskému. V konceptu lidské bezpečnosti uznává obě složky LB, tj. svobodu od strachu a svobodu od nedostatku. Kritizuje přílišné zaměření pouze na první zmíněnou. Cílem obou je podle nich zajištění přežití a důstojnosti jedinců. Proto je nutné se soustředit nejen na ochranu života v konfliktních situacích (Ministry of Foreign Affairs of Japan 2014).

1.4 Operacionální definice lidské bezpečnosti

Výše uvedená analýza formování konceptu LB a s tím spojená debata budou využity pro zformulování LB, tj. jak poznat, že v agendě RB, respektive v mandátech misí, je zmínka o LB. V textech rezolucí RB a mandátech misí budu hledat samotné zmínky či odkazy na „lidskou bezpečnost“. V případě, že lidská bezpečnost explicitně v textech zmíněna nebude, se zaměřím na znaky a hodnoty spojované s LB. Nejprve se zaměřím na referenční objekt – jedince. V rezolucích a mandátech peacekeepingových misí budu hledat odkazy na „přítomnost či nepřítomnost hrozeb pro fyzický a psychický stav jedince“. Referenčním objektem pro účely této práce bude nejen „jednotlivec“, ale také „skupiny jedinců“. Těmi myslím především ženy, matky, děti, uprchlíky a vnitřně přesídlené osoby. Zvláštním případem ohrožených skupin jsou pracovníci OSN a humanitárních organizací působící na konflikty zmítaných územích. Jejich zařazení do referenčních objektů je problematickou otázkou. Na jednu stranu je to skupina, kterou bychom za normálních okolností nepovažovali za prvotně zamýšlenou ohroženou skupinu. Na druhou stranu přítomnost těchto pracovníků

je v daném prostředí nezbytná a bez nich by bylo těžké dosáhnout bezpečnosti obyvatelstva. Z toho důvodu budou do analýzy zařazeni, avšak tento aspekt bude stát mimo hlavní část analýzy. Pro fyzický a psychický stav jedince je také důležité „dodržování základních lidských práv a svobod“. Z toho důvodu budu v textech hledat také odkazy na jejich dodržování.

Pro zodpovězení toho, která ze složek lidské bezpečnosti, tj. zda svoboda od strachu nebo svoboda od nedostatku, převažuje, je nutné definovat tyto složky:

Svoboda od strachu znamená neexistenci pocitu ohrožení. Do této složky zahrnuji osobní a politickou bezpečnost:

- Osobní bezpečnost je definována jako neexistence záměrné hrozby fyzickému a psychickému zdraví jedince či skupiny plynoucí z činnosti vlády či ozbrojených skupin. V tomto případě budu hledat odkazy na ohrožení fyzického a psychického zdraví z důvodu násilné činnosti na daném území.
- Politická bezpečnost je definována jako neexistence zákonů, politik či nařízení, které by omezovaly základní lidská práva a svobody jednotlivců. Při hledání odkazů na politickou bezpečnost v rezolucích RB a mandátech misí se zaměřím na odkazy na problémy s dodržováním lidských práv.

Svobodu od nedostatku můžeme definovat jako neexistenci pocitu ohrožení plynoucího z nedostatku základních potřeb pro dobrý fyzický i psychický stav člověka. Do této složky LB řadím ekonomickou, potravinovou, environmentální, společenskou bezpečnost a bezpečnost zdraví:

- Ekonomickou bezpečnost je možné charakterizovat jako nepřítomnost hrozeb ekonomického charakteru, které by ohrozily fyzický a psychický stav jedince. Řadím sem a zaměřím se na hrozby jako nedostatek pracovních míst, ztráta zaměstnání důsledkem ozbrojeného konfliktu a podobné.
- Potravinová bezpečnost znamená neexistenci pocitu ohrožení plynoucího z nedostatku potravin či nedostatečné kupní síly k jejich

získání. V tomto případě budu v textech hledat zmínky o nutriční situaci a nedostatku potravin.

- Environmentální bezpečnost je definována jako nepřítomnost pocitu ohrožení plynoucího ze špatného stavu životního prostředí a nedostatku zdrojů pitné vody. Zde se zaměřím na přírodní katastrofy nebo podnebné podmínky ohrožující bezpečnost obyvatelstva.
- Společenskou bezpečnost je možné charakterizovat jako neexistenci pocitu ohrožení plynoucího z členství v etnické, rasové, náboženské či jiné skupině. V dokumentech budu hledat odkazy na násilí páchané na takovýchto skupinách.
- Poslední je bezpečnost zdraví, kterou je možné definovat jako nepřítomnost pocitu ohrožení plynoucího z rozšíření různých typů onemocnění, které by ohrozily fyzický a psychický stav jedince či skupiny. V tomto případě budu v dokumentech hledat odkazy na rozšiřování nemocí a vznik epidemií.

2 Lidská bezpečnost a Rada bezpečnosti OSN

Již v Chartě OSN, základním dokumentu organizace, se objevují určité odkazy na dodržování základních lidských práv a bezpečnost obyvatelstva. Z toho můžeme usoudit, že bezpečnost obyvatelstva bude pro organizaci důležitým faktorem. V Preambuli Charty OSN organizace zmiňuje jeden z důvodů svého vzniku, tedy své odhodlání zabránit propuknutí dalších válek. Zdůrazňuje, že světové války nepřinesly lidstvu nic jiného než utrpení (Charta OSN, Preambule). Organizace dále vyzdvihuje svou „víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých“ (Charta OSN, Preambule) a zároveň také proklamuje odhodlanost „podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě“ (Charta OSN, Preambule). Tyto body nepřímě odkazují na dodržování principů lidské bezpečnosti, avšak v analyzovaném období v rezolucích tento pojem přímo použit nikdy nebyl.

V textech se objevovaly odkazy celkem na tři koncepty bezpečnosti – mezinárodní, regionální a národní. Časté odkazování na koncept mezinárodní bezpečnosti jednoznačně souvisí se stanovenými cíli v článku 1 Charty OSN. Jedním z nich je „udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru“ (Charta OSN, čl. 1). Na tento cíl a jeho hrozby se RB v rezolucích napříč zkoumaným obdobím velmi často odvolává (S/RES/678; S/RES/841; S/RES/1189; S/RES/1363). Dále se v textech rezolucí objevují odkazy na regionální bezpečnost a její hrozby (S/RES/688; S/RES/856; S/RES/1371). Posledním konkrétně zmiňovaným konceptem je národní bezpečnost. Ta je spojována především s důrazem na suverenitu, teritoriální integritu a nezávislost daných států (S/RES/655; S/RES/981; S/RES/1366). Národní bezpečnost je zmiňována také v souvislosti s článkem 51 Charty OSN, který státům dává právo na individuální nebo kolektivní obranu v případě ozbrojeného útoku (Charta OSN, čl. 51). Toto právo je konkrétně zmíněno v rezoluci č. 661 z roku 1990 týkající se napadení Kuvajtu Irákem a v rezolucích č. 1368 a 1373 z roku 2001 v souvislosti s útoky z 11. září 2001. Vzhledem k nepřítomnosti přímých zmínek o konceptu lidské bezpečnosti se následující podkapitoly zaměří na jednotlivé znaky konceptu a jejich výskyt napříč sledovaným obdobím.

2.1 Znaky lidské bezpečnosti v rezolucích RB OSN v období 1990 – duben 2006

V následující kapitole budu analyzovat obsah rezolucí RB z let 1990–2006. Je důležité zmínit, že data z roku 2006 pocházejí jen z období leden – duben, neboť v tomto měsíci již byla přijata rezoluce č. 1674 zavazující k *Responsibility to Protect* a z toho důvodu jsou počty výrazně nižší než v předcházejících letech. Prvním krokem analýzy je rozdělení rezolucí RB na ty se znaky LB, které byly stanoveny v kapitole 1.4, a bez znaků LB. Dále se budu zabývat pouze rezolucemi RB se znaky LB. Na základě nalezených znaků je budu dělit na tři skupiny: rezoluce se znaky svobody od strachu, rezoluce se znaky svobody od

nedostatku a rezoluce se znaky obou částí. Kapitola bude členěna na jednotlivé roky analýzy. V každém roce dojde k určení počtu rezolucí RB, počtu rezolucí se znaky LB a vyčíslení procentuálního výskytu těchto rezolucí. Dále budou uvedeny znaky LB, které byly v rezolucích RB nalezeny. Sesbíraná data budou zapsána v Tabulce č. 1 na konci kapitoly, kde se nachází i Graf č. 1 znázorňující proměnu v jednotlivých kategoriích v jednotlivých letech. Mimo hlavní část analýzy stojí podkapitola věnující se výskytu odkazů na ochranu pracovníků OSN a humanitárních a jiných organizací, která není zařazována do dat v tabulce.

Rok 1990

V roce 1990 se prvky lidské bezpečnosti objevily celkem ve 12 případech z celkových 37 rezolucí RB. To znamená, že agenda byla na programu RB v přibližně 32 % řešených otázek. V rezolucích RB se často objevily odkazy na:

- fyzické nebo psychické násilí a ztrátu lidských životů v důsledku ozbrojených konfliktů (S/RES/661; S/RES/665; S/RES/670; S/RES/672; S/RES/681). V těchto situacích se RB OSN velmi často odvolávala na povinnosti států spojené s přijetím Ženevských konvencí (S/RES/670; S/RES/681). Signatářské státy se v nich zavázaly k tomu, že „[s] osobami, které se přímo neúčastní nepřátelství, včetně příslušníků ozbrojených sil, kteří složili zbraně, a osob, které byly vyřazeny z boje nemocí, zraněním, zadržením nebo jakoukoli jinou příčinou, bude se za všech okolností zacházet lidsky, bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování založeného na rase, barvě, náboženství či víře, pohlaví, rodu či majetku nebo na jakémkoli jiném obdobném znaku“ (Ženevské úmluvy, čl. 3). Za zakázané činnosti jsou v těchto případech považovány „útoky na život a zdraví [...], braní rukojmí [...], útoky proti osobní důstojnosti [...] a odsouzení a vykonání poprav bez předchozího rozsudku [...]" (Ženevské úmluvy, čl. 3; kurzíva doplněna autorkou).
- základní lidská práva a svobody, přičemž vyzdvihované bylo především právo na sebeurčení/nezávislost. O to šlo konkrétně v případech

Kambodži (S/RES/668) a ostrovů v Pacifiku, které byly poručenským územím OSN (S/RES/683).

- nejohroženější skupiny obyvatelstva – za ně považovala RB děti do 15 let věku, těhotné ženy, ženy starající se o malé děti, nemocné a osoby pokročilejšího věku (S/RES/666). Speciální skupinou, na jejíž bezpečnostní situaci bylo konkrétně v případě anexe Kuvajtu upozornováno, byli cizí státní příslušníci na území Kuvajtu, kteří se stali oběťmi násilí a únosů. Tyto akty považovala RB za porušení mezinárodních závazků Iráku a požadovala konec násilí, okamžité propuštění a umožnění jejich návratu do domovských zemí (S/RES/667).
- svobodu od nedostatku – konkrétně na potravinovou situaci a (ne)dostatek zdravotnických potřeb v konflikty postižených oblastech. V rezoluci č. 666 ohledně situace mezi Irákem a Kuvajtem byla RB znepokojena situací v oblasti a žádala generálního tajemníka o pravidelné informování o (ne)dostatku potravin.

Z daných odkazů je vidět, že ve většině případů se RB tento rok zabývala otázkou fyzického zdraví jedince, tedy složkou svobody od strachu. Pouze jeden případ byl zařazen pod rezoluce týkající se svobody od nedostatku – rezoluce č. 666.

Rok 1991

V roce 1991 vydala RB celkem 42 rezolucí, z toho celkem v 10 případech se objevovaly prvky lidské bezpečnosti. To znamená, že agenda byla zmíněna přibližně v 24 % rezolucí. V rezolucích RB byl kladen velký důraz na:

- fyzickou bezpečnost obyvatelstva a její zajištění. RB vyjadřovala znepokojení nad situací a probíhajícím násilím na území Socialistické federativní republiky Jugoslávie (S/RES/713; S/RES/721; S/RES/724) stejně jako na území Salvadoru, kde kladla důraz na dodržování lidských práv (S/RES/693).
- duševní pohodu jedince – v rezoluci č. 716 uvedla RB svoji pozici k problematice Kypru. Suverenita, nezávislost, teritoriální integrita a

neutralita byly podle ní aspekty, které by měly vést k vytvoření nového konstitučního uspořádání zajišťujícího duševní pohodu a bezpečnost obou komunit.

- politická práva obyvatelstva – konkrétně v případě Kambodži právo na svobodné a férové volby (S/RES/717).
- ohrožené skupiny – za ty byli označeni uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby. V rezoluci č. 694 týkající se teritorií okupovaných Izraelem RB OSN zavrhl činnost izraelských autorit, které deportovaly palestinské obyvatelstvo. Tato činnost byla podle RB v rozporu s Ženevskými konvencemi a všem deportovaným musel být umožněn okamžitý a bezpečný návrat domů. Problematiky uprchlických vln se týkaly i další rezoluce – konkrétně rezoluce č. 688. RB v tomto případě vyjádřila obavu nad represí civilní populace Iráku, obzvláště v oblastech obývaných Kurdy.
- aspekty svobody od nedostatku. V rezoluci č. 706 vyjádřila RB obavu z nutriční a zdravotní situace v Iráku. Z toho důvodu v rezoluci povolila nákup irácké ropy a ropných produktů, přičemž platby za nákup šly na účet založený OSN. Z těchto peněz se financoval nákup potravin, zdravotnického materiálu a ostatních produktů pro základní lidské potřeby. Všechny tyto produkty byly pod dohledem OSN řádně distribuovány tak, aby vykryly humanitární potřeby ve všech regionech a byly přístupné veškerému civilnímu obyvatelstvu. To byl však jediný případ upozorňující na tuto problematiku, znovu tedy převládalo pojetí svobody od strachu.

Rok 1992

Z celkového počtu 74 rezolucí RB vydaných v roce 1992 se prvky lidské bezpečnosti objevily ve 28 rezolucích. To odpovídá přibližně 38 % případů. Velmi častými problémy, na které RB odkazovala, byly:

- násilí na civilistech. To bylo velkým problémem v Somálsku (S/RES/733; S/RES/751; S/RES/775; S/RES/794) a v Jihoafrické republice, kde byl

zmiňován také boj obyvatelstva o ustanovení demokratické nerasové společnosti (S/RES/765). V rezolucích týkajících se území bývalé Jugoslávie RB vyjadřovala znepokojení nad probíhajícím masovým vražděním a etnickými čistkami (S/RES/757; S/RES/769; S/RES/771; S/RES/779; S/RES/780; S/RES/787). V souvislosti s fyzickým násilím bylo také zmiňováno sexuální násilí. Rezoluce č. 798 se věnovala situaci v detenčních táborech – konkrétně masivnímu, organizovanému a systematickému zadržování a sexuálnímu násilí na většinou muslimských ženách. RB v tomto případě požadovala okamžité zavření všech táborů a zajištění přístupu delegaci Evropských společností do takovýchto zařízení pro kontrolu plnění rezoluce. K situaci v táborech se RB vyjadřovala již v rezoluci č. 770. Důraz zde byl dáván na ukončení násilí a humánní zacházení se všemi zadrženými, což zahrnovalo adekvátní jídlo, přístřešek a zdravotní péči. Další hrozbou pro bezpečnost obyvatelstva, kterou RB zmiňovala, byla existence minových polí v Kambodži (S/RES/728). Rezoluce č. 731 poté upozorňovala na další hrozbu – terorismus.

- dodržování základních lidských práv a svobod. Na ně bylo upozorňováno v případě Kambodži (S/RES/783; S/RES/792) a Somálska (S/RES/746). Konkrétně bylo zmiňováno především právo obyvatelstva na svobodné a férové volby – například v případě Kambodži (S/RES/745). V případě Kypru RB zdůrazňovala, že řešení konfliktu vidí ve vytvoření kyperského státu s jednou suverenitou a mezinárodní povahou a pouze jedním občanstvím. Nezávislost státu a teritoriální integrita by tak byly chráněny a komunity uvnitř by měly rovnocenná politická práva (S/RES/774). U problematiky Kypru se objevil jeden zvláštní případ v souvislosti se svobodami, a tím byl požadavek na ukončení omezování styků obou komunit v „narázníkové“ zóně (S/RES/789).
- práva a bezpečnost ohrožených skupin obyvatelstva jako například uprchlíků. RB se věnovala jejich právu na návrat (S/RES/728; S/RES/745) a obecně nucenému vysídlování civilistů – v případě území bývalé

Jugoslávie (S/RES/752), Kypru (S/RES/750) a teritorií okupovaných Izraelem. RB v tomto případě znovu upozornila Izrael na to, že na obyvatelstvo tohoto území se vztahují Ženevské konvence a svými činy je tedy Izrael porušoval. Požadovala také zajištění bezpečného a okamžitého návratu deportovaných (S/RES/726; S/RES/799).

- složka svobody od nedostatku – zmiňována byla humanitární asistence obětem konfliktu (S/RES/788) a potravinová situace a bezpečnost ve válkou postižených oblastech. Stejně jako v předchozím roce vyjádřila RB obavy z nutriční a zdravotní situace civilního obyvatelstva Iráku (S/RES/778) a problémy se také objevily v Somálsku. Kvůli probíhajícímu konfliktu měla země velké problémy s masovým hladomorem. Humanitární dodávky jídla a zdravotnického materiálu byly však často ohrožovány útoky, čímž docházelo k většímu prohlubování humanitární krize (S/RES/767; S/RES/794).

Rok 1993

RB OSN vydala v roce 1993 celkem 93 rezolucí, přičemž znaky lidské bezpečnosti se objevily ve 38 případech. To odpovídá přibližně 41 % případů. Problematika lidské bezpečnosti se v rezolucích objevovala především s důrazem na:

- fyzické násilí na civilistech. K tomu se RB vyjadřovala v případech Angoly (S/RES/804; S/RES/851; S/RES/864; S/RES/890), Bosny a Hercegoviny (S/RES/816), Rwandy (S/RES/812), v případě konfliktu o Náhorní Karabach mezi Arménií a Ázerbájdžánem (S/RES/884) a Somálska (S/RES/837). V případě území bývalé Jugoslávie byly častým tématem etnické čistky (S/RES/808; S/RES/819; S/RES/820; S/RES/824; S/RES/827), stejně jako v Gruzii (S/RES/876). RB zmiňovala také asistenci při odminování – v případě Rwandy (S/RES/872) a Libérie (S/RES/866).
- základní lidská práva a svobody – ve spojitosti s nimi se často hovořilo o omezování svobodného pohybu civilního obyvatelstva. Tato otázka se

řešila například v souvislosti s událostmi v Chorvatsku (S/RES/802) a Mosambiku (S/RES/818). V případě Kambodži RB upozorňovala v souvislosti s pořádanými volbami na právo volit, nutnost zajištění svobody slova, shromažďování a svobody zvolit si vlastní vládu (S/RES/810; S/RES/826; S/RES/835). Problematika volebního práva byla řešena také v případě Salvadoru. V rezoluci č. 888 RB zdůraznila, že i přes určitý progres v registraci voličů bylo nutné, aby všem registrovaným voličům byly dány správné dokumenty, což by umožnilo širokou participaci ve volbách a tím i jejich práva.

- ohrožené skupiny obyvatelstva – v souvislosti s probíhajícími konflikty na území států výrazně narostl počet uprchlíků a vnitřně přesídlených osob a tato problematika vyžadovala pozornost států. RB často apelovala na země, aby umožnily těmto ohroženým skupinám pokojný a bezpečný návrat do jejich domovů (S/RES/812; S/RES/822; S/RES/836; S/RES/841; S/RES/853; S/RES/859; S/RES/872; S/RES/874; S/RES/876; S/RES/884; S/RES/892).
- svobodu od nedostatku – konkrétně na potravinovou a environmentální bezpečnost. Ty řešila RB OSN v případě Somálska. V rezoluci č. 814 RB vyjádřila znepokojení nad hladomorem a obdobím sucha, které zemi zasáhly a v kombinaci s občanským konfliktem měly za následek masivní destrukci prostředků k produkci a poničení přírodních a uměle vytvořených zdrojů země. Další problematika se týkala dodávek vody, jídla, elektřiny a paliv do „bezpečných oblastí“ na území Bosny a Hercegoviny (S/RES/859) a obnovení přístupu k elektrickému proudu, vodě a obnovy silnic v Chorvatsku (S/RES/871). Součástí mandátu mise UNOMIL v Libérii byla humanitární asistence (S/RES/866). V Somálsku se problémy nedostatku zabývala mise OSN UNOSOM II, která pomáhala při otevírání škol, snaze vypořádat se s hladomorem a snaze zajistit obyvatelstvu normální život (S/RES/865). V rezolucích se začaly častěji objevovat odkazy na civilní obyvatelstvo v nouzi, čímž RB apelovala na poskytování humanitární pomoci a striktní dodržování mezinárodního

humanitárního práva (S/RES/811; S/RES/834; S/RES/851; S/RES/863; S/RES/882; S/RES/890) a na poskytování humanitární pomoci obětem konfliktu (S/RES/813). V rezolucích týkajících se Somálska se objevil nový znak – RB často odkazovala na svůj závazek k zajištění podmínek normálního života obyvatelstva (S/RES/837; S/RES/865; S/RES/886).

Rok 1994

Z celkového počtu 77 rezolucí RB v roce 1994 se znaky lidské bezpečnosti objevily ve 33 případech – tedy v přibližně 43 % rezolucí RB. Ani v roce 1994 nedošlo k velké obměně témat a ve velkém počtu případů hrála roli:

- fyzická bezpečnost obyvatelstva. Znepokojení nad násilím vyjadřovala RB například v případě Rwandy (S/RES/912; S/RES/918; S/RES/925; S/RES/929; S/RES/935). Právě zde se kromě odkazů na fyzickou bezpečnost obyvatelstva objevily i další znaky. RB odkazovala na problémy s ochranou vysídlených osob a s dodržováním lidských práv. Návratu uprchlíků podle RB bránilo také velké množství minových polí (S/RES/965). V rezoluci č. 925 RB odkazovala na masové zabíjení na jejím území jako na „akty genocidy“. Zároveň se zde objevily odkazy na svobodu od nedostatku – na problematiku potravinové bezpečnosti spojenou s hladomorem a bezpečnost zdraví. Jako konkrétní ohrožené skupiny zmínila RB ženy, děti a etnické skupiny (S/RES/918; S/RES/925; S/RES/965). Fyzická i psychická bezpečnost obyvatelstva byla tématem i v dalších oblastech – například na území bývalé Jugoslávie (S/RES/908; S/RES/913; S/RES/941; S/RES/959), Libérie (S/RES/950), Angoly (S/RES/903; S/RES/922; S/RES/932; S/RES/945; S/RES/952; S/RES/966), Jemenu (S/RES/931) a okupovaných palestinských teritoriích (S/RES/904). Případy fyzického násilí na obyvatelstvu se objevily i v dokumentech o Haiti. RB zavrhl případy zabití vězňů bez řádného soudního líčení, nelegálního zadržování, únosů, znásilnění, nuceného zmizení a případy porušování svobody vyjadřování (S/RES/917).

V případech Abcházie zavrhlá RB jakékoliv pokusy o změny demografického složení obyvatelstva (S/RES/896).

- základní lidská práva – v rezolucích nalezneme odkazy na právo na svobodu pohybu civilního obyvatelstva (S/RES/900; S/RES/959). V souvislosti s ukončením poručnické správy nad poručnickým územím Tichomořských ostrovů bylo také zmiňováno právo lidí na sebeurčení (S/RES/956). Na systematické porušování civilních svobod upozornila RB na Haiti (S/RES/940).
- ohrožené skupiny. Za ty byli označeni uprchlíci – tato problematika byla řešena ve spojitosti s územím bývalé Jugoslávie (S/RES/900; S/RES/947; S/RES/959), Haiti (S/RES/940), Somálska (S/RES/897; S/RES/954), Abcházie (S/RES/896; S/RES/906; S/RES/937), Libérie (S/RES/911; S/RES/950), Mosambiku (S/RES/898; S/RES/916) a Jemenu (S/RES/931).
- odkazy na svobodu od nedostatku, ty se v rezolucích objevovaly čím dál častěji. V případech týkajících se Bosny a Hercegoviny RB vyžadovala obnovení základních veřejných služeb v Sarajevu (S/RES/900; S/RES/908). V textech se objevily také odkazy na humanitární potřeby lidí (S/RES/922; S/RES/933; S/RES/966) a na obyvatelstvo v nouzi (S/RES/897; S/RES/898; S/RES/916; S/RES/931; S/RES/945; S/RES/952). Cílem aktivit všech organizací v Somálsku bylo, stejně jako v předchozím roce, obnovení normálního života (S/RES/908). Význam bezpečnosti zdraví pro RB je možné vidět na rezoluci č. 967. V ní RB udělila výjimku ze zákazu exportu z Federální republiky Jugoslávie, protože jediné antisérum proti záškrtu se nacházelo právě na jejich území. Dále se zde objevily také odkazy na potravinovou bezpečnost – v Somálsku RB odkazovala na hladomor (S/RES/954).

Rok 1995

V roce 1995 vydala RB OSN celkem 66 rezolucí. Znaky lidské bezpečnosti byly nalezeny ve 33 případech, tedy v 50 % dokumentů. Témata rezonující napříč obdobím se týkala především:

- fyzického a psychického zdraví obyvatelstva. To se výrazně řešilo ve spojitosti se situací na území bývalé Jugoslávie (S/RES/998; S/RES/1004; S/RES/1009; S/RES/1010; S/RES/1019; S/RES/1034), Rwandy (S/RES/977; S/RES/1005; S/RES/1011), Západní Sahary (S/RES/995), Burundi (S/RES/1012) a Gruzie (S/RES/993). V případě Angoly se také řešila otázka odminování a RB zde dávala důraz na proces odzbrojení civilní populace (S/RES/1008).
- dodržování základních lidských práv a svobod. Důraz na ně se objevoval u rezolucí týkajících se území bývalé Jugoslávie (S/RES/981; S/RES/982; S/RES/994; S/RES/1009; S/RES/1010; S/RES/1019; S/RES/1023; S/RES/1025; S/RES/1031; S/RES/1034), Angoly (S/RES/976; S/RES/1008), a Libérie (S/RES/1020).
- problémů nejohroženějších skupin – za ty byli často označováni uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby. RB OSN se především zabývala jejich právy na bezpečný návrat do domoviny. Problematika byla řešena v souvislosti s konfliktem v bývalé Jugoslávii (S/RES/981; S/RES/994; S/RES/1004; S/RES/1009; S/RES/1010, S/RES/1016; S/RES/1034), Gruzii (S/RES/971; S/RES/993), Rwandě (S/RES/977; S/RES/997; S/RES/1011; S/RES/1013; S/RES/1029), Západní Sahaře (S/RES/995), Tádžikistánu (S/RES/999; S/RES/1030), Iráku (S/RES/972) a Libérii (S/RES/1001; S/RES/1014; S/RES/1020).
- svobody od nedostatku – například u Kypru, kde RB vítala přezkoumání životních podmínek obyvatelstva (S/RES/1032). V textech se objevily také odkazy na potravinovou a zdravotní bezpečnost obyvatelstva – šlo především o případy na území Bosny a Hercegoviny (S/RES/1004) a Iráku (S/RES/986). Objevily se zde také odkazy na humanitární potřeby obyvatelstva (S/RES/976; S/RES/1008).

Rok 1996

V roce 1996 vydala RB OSN 57 rezolucí, z toho ve 31 případech se objevily znaky lidské bezpečnosti. To znamená v 54 % případů. Významnou problematikou byly opět:

- fyzické násilí na civilním obyvatelstvu. Rezonovalo v případech konfliktů na území bývalé Jugoslávie (S/RES/1037), Burundi (S/RES/1040; S/RES/1049; S/RES/1072), Libanonu (S/RES/1052), Gruzie (S/RES/1065), Kuby (S/RES/1067), okupovaných arabských teritorií (S/RES/1073), Afghánistánu (S/RES/1076) a Tádžikistánu (S/RES/1089). Zvláštním případem byly rezoluce č. 1054 a 1070 týkající se pokusu o atentát na egyptského prezidenta Mubaraka v Etiopii. Do pozice referenčního objektu zde RB dala tzv. mezinárodně chráněné osoby. Zároveň v nich zdůraznila nebezpečí terorismu pro civilní obyvatelstvo (S/RES/1044; S/RES/1054; S/RES/1070).
- dodržování základních lidských práv a svobod, kterých se týkaly rezoluce o Libérii (S/RES/1041; S/RES/1059; S/RES/1071; S/RES/1083), Chorvatsku (S/RES/1037; S/RES/1079), Angole (S/RES/1045; S/RES/1055; S/RES/1064; S/RES/1075; S/RES/1087) a Bosně a Hercegovině (S/RES/1088).
- práva a bezpečnost nejohroženějších skupin obyvatelstva – mezi ně byly řazeny například děti. V rezoluci č. 1083 RB zavrhl praktiky rekrutování, trénování a nasazování dětí v boji a žádala okamžité ukončení této nehumánní praktiky (S/RES/1083). Zároveň byla také odsuzována diskriminace žen (S/RES/1076). V souvislosti s probíhajícím násilím v konfliktních oblastech byla opět výrazná problematika uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. K závažné situaci se RB vyjadřovala v případech Gruzie (S/RES/1036; S/RES/1065), Burundi (S/RES/1040; S/RES/1049), Angoly (S/RES/1064), Bosny a Hercegoviny (S/RES/1088), Chorvatska (S/RES/1037), Rwandy (S/RES/1050; S/RES/1053), Afghánistánu (S/RES/1076) a konfliktu v oblasti Velkých afrických jezer (S/RES/1078; S/RES/1080).

- svoboda od nedostatku. Novým případem byly odkazy na environmentální bezpečnost – konkrétně na humanitární situaci vyostřenou přírodními kalamitami (S/RES/1061).

Rok 1997

V roce 1997 vydala RB OSN celkem 54 rezolucí, přičemž znaky lidské bezpečnosti se objevily celkem v 18 případech – to znamená ve 33 %. Opět se zde objevily odkazy především na:

- fyzickou bezpečnost obyvatelstva. Ta bylo řešena v případech Gruzie (S/RES/1096; S/RES/1124), Albánie (S/RES/1101), Sierra Leone (S/RES/1132) a Chorvatska (S/RES/1120).
- dodržování základních lidských práv a svobod, které rezonovalo v souvislosti s Kyprem, kde RB dávala důraz na politickou rovnost obou komunit (S/RES/1117; S/RES/1146), dále také v Libérii (S/RES/1100; S/RES/1116) a Chorvatsku (S/RES/1120). V rezoluci č. 1145 RB poukazovala především na nutnost zajistit svobodný pohyb obyvatelstva.
- pozici ohrožených skupin – do nich RB znovu řadila uprchlíky a vnitřně vysídlené osoby. Tato problematika rezonovala v Gruzii (S/RES/1096; S/RES/1124), oblasti Velkých afrických jezer (S/RES/1097), Angole (S/RES/1118; S/RES/1135), Chorvatsku (S/RES/1100; S/RES/1119; S/RES/1120; S/RES/1145), Tádžikistánu (S/RES/1138) a Sierra Leone (S/RES/1132).
- svobodu od nedostatku, která již několik let hrála výraznou roli v problematice konfliktu mezi Irákem a Kuvajtem. RB zde často odkazovala na nutnost zajištění dostatečné distribuce léků, zdravotních potřeb, potravin a materiálů a zásob nutných pro základní lidské potřeby, jejichž nákup byl na základě rozhodnutí RB financován z výnosů z exportu ropy (S/RES/1111; S/RES/1143). V případě rezoluce č. 1129 se poté RB obávala humanitárních následků konfliktu na obyvatelstvo (S/RES/1129) a byly také zmiňovány lokální potřeby recipientů pomoci (S/RES/1132).

Rok 1998

V roce 1998 vydala RB OSN 73 rezolucí, z toho ve 35 se objevovaly prvky lidské bezpečnosti. To znamená 48 % případů. Jako v předchozích letech se velmi často objevovaly odkazy na:

- fyzické zdraví jedinců. V tomto roce to bylo v případech Kosova (S/RES/1160; S/RES/1199; S/RES/1203), Angoly (S/RES/1149; S/RES/1157; S/RES/1173; S/RES/1180; S/RES/1190; S/RES/1202; S/RES/1213), Gruzie (S/RES/1150), Sierra Leone (S/RES/1181), Afghánistánu (S/RES/1193; S/RES/1214), Rwandy (S/RES/1161), konfliktu mezi Eritreou a Etiopií (S/RES/1177) a Rovnické Guinei (S/RES/1216). Zároveň se v tomto kontextu vyjadřovala RB i k zapojení OSN na africkém kontinentu (S/RES/1170; S/RES/1208) a k problematice terorismu (S/RES/1186; S/RES/1189).
- základní práva obyvatelstva (S/RES/1150; S/RES/1170; S/RES/1181; S/RES/1187; S/RES/1193; S/RES/1198; S/RES/1199; S/RES/1202; S/RES/1204; S/RES/1208; S/RES/1212; S/RES/1213; S/RES/1214; S/RES/1216). V případě kyperského konfliktu RB zdůrazňovala potřebu vytvořit společnost, kde by si byly obě skupiny politicky rovné (S/RES/1179; S/RES/1217), a dále byl také dáván důraz na svobodný pohyb obyvatelstva (S/RES/1159).
- ohrožené skupiny – zde byla zdůrazňována bezpečnost a práva dětí, v případě Afghánistánu byla zmiňována diskriminace dívek a žen (S/RES/1193). RB se často věnovala také ohrožení uprchlíků a vnitřně vysídlených osob – v Chorvatsku (S/RES/1147), Kosovu (S/RES/1199; S/RES/1203), Bosně a Hercegovině (S/RES/1174), Západní Sahaře (S/RES/1198; S/RES/1204; S/RES/1215), Angole (S/RES/1149; S/RES/1213), Gruzii (S/RES/1150; S/RES/1187), Sierra Leone (S/RES/1181), Afghánistánu (S/RES/1193; S/RES/1214), Rwandě (S/RES/1161), Rovnické Guinei (S/RES/1216) a v oblasti celé Afriky (S/RES/1170; S/RES/1208).

- svobodu od nedostatku. Odkazy na potravinovou a zdravotní bezpečnost se znovu objevily v rezolucích o Iráku (S/RES/1153; S/RES/1210). Dále bylo obecně odkazováno na potřeby obyvatelstva (S/RES/1175) a následky, které jim způsobila situace v zemi (S/RES/1158). V případě rezoluce 1170 týkající se oblasti celé Afriky RB upozorňovala, že pokračující ozbrojené konflikty způsobují chudobu.

Rok 1999

V roce 1999 vydala RB 65 rezolucí. Znaky lidské bezpečnosti se vyskytovaly v 34 z nich, tedy v 52 %. V případech znovu rezonovaly:

- fyzické násilí – to bylo řešeno v otázkách týkajících se Sierra Leone (S/RES/1231; S/RES/1260; S/RES/1270), Angoly (S/RES/1229; S/RES/1237), Kosova (S/RE/1239; S/RES/1244), Gruzie (S/RES/1225; S/RES/1255), konfliktu mezi Eritreou a Etiopií (S/RES/1226; S/RES/1227), Demokratické republiky Kongo (S/RES/1234; S/RES/1279), Východního Timoru (S/RES/1264; S/RES/1272), Afghánistánu (S/RES/1267), Kypru (S/RES/1283) a v rezoluci týkající se povinnosti RB udržovat mezinárodní mír a bezpečnost (S/RES/1269).
- dodržování základních lidských práv (S/RES/1225; S/RES/1226; S/RES/1227; S/RES/1228; S/RES/1231; S/RES/1233; S/RES/1234; S/RES/1239; S/RES/1244; S/RES/1251; S/RES/1252; S/RES/1255; S/RES/1260; S/RES/1263; S/RES/1264; S/RES/1267; S/RES/1268; S/RES/1269; S/RES/1270; S/RES/1272; S/RES/1279).
- nejohroženější skupiny obyvatelstva. Podle RB to byly děti, těhotné ženy, nemohoucí, starší osoby, mentálně nemocné osoby a další – potřeby těchto osob musely být podle RB efektivně řešeny (S/RES/1284). RB se znovu zabývala otázkou vnitřně vysídlených osob a uprchlíků (S/RES/1225; S/RES/1228; S/RES/1232; S/RES/1233; S/RES/1238; S/RES/1239; S/RES/1244; S/RES/1247; S/RES/1255; S/RES/1258; S/RES/1263; S/RES/1264; S/RES/1270; S/RES/1279; S/RES/1282; S/RES/1284). Z hlediska lidské bezpečnosti byly v tomto roce vydány dvě

velmi důležité rezoluce. První byla rezoluce č. 1261 týkající se dětí v ozbrojených konfliktech. RB vyjádřila obavu nad tím, jak ozbrojené konflikty působí na děti a zavrhl také cílené útočení na děti včetně unášení, vyhánění a rekrutování. Zároveň urgovala všechny strany konfliktu k zavedení zvláštních opatření k zajištění ochrany dětí. Za specificky ohroženou skupinu označila také dívky, které se na základě pohlaví mohou stát oběťmi sexuálního či jiného násilí. Druhým dokumentem byla rezoluce č. 1265 týkající se ochrany civilistů v ozbrojeném konfliktu. RB byla znepokojena utrpením civilního obyvatelstva v oblastech zasažených ozbrojeným konfliktem – především žen, dětí a ostatních ohrožených skupin včetně uprchlíků a vnitřně přesídlených osob. Z toho důvodu silně zavrhl úmyslné útočení na civilisty. Vyzvala také státy k ratifikaci hlavních nástrojů mezinárodního humanitárního práva, uprchlického práva a lidských práv a zdůraznila odpovědnost států za ukončení a potrestání pachatelů genocidy, zločinů proti lidskosti a porušování mezinárodního humanitárního práva.

- odkazy na svobodu od nedostatku – ve většině případů šlo o potravinovou a zdravotní bezpečnost (S/RES/1281). V textech se objevily také odkazy na obyvatelstvo v nouzi (S/RES/1258; S/RES/1281). V případě situace v Iráku se v rezolucích objevily znaky ekonomické bezpečnosti. V rezoluci č. 1284 RB v souvislosti s potravinovou situací v zemi povolila, aby byly finance z účtu na humanitární potřeby použity k nákupu lokálních produktů za lokální ceny. RB také vyjadřovala obavu z efektů konfliktních situací na civilní obyvatelstvo (S/RES/1229; S/RES/1237; S/RES/1268).

Rok 2000

V roce 2000 vydala RB 50 rezolucí, z nichž se znaky lidské bezpečnosti vyskytovaly v 34 případech, tedy v 68 % rezolucí. Velký důraz byl, jako v předcházejících letech, kladen na:

- fyzické násilí na obyvatelstvu. To se řešilo v případech Demokratické republiky Kongo (S/RES/1291; S/RES/1304; S/RES/1332), Východního Timoru (S/RES/1319), Sierra Leone (S/RES/1289; S/RES/1313), Burundi (S/RES/1286), Afghánistánu (S/RES/1333), konfliktu mezi Etiopií a Eritreou (S/RES/1297; S/RES/1298), Kypru (S/RES/1303) a Blízkého východu (S/RES/1322). Na problematiku násilí a další aspekty lidské bezpečnosti byl dáván důraz i v případě rezoluce 1318, jejíž součástí byla deklarace o roli OSN při udržování mezinárodního míru, především v oblasti Afriky.
- dodržování základních lidských práv a svobod (S/RES/1285; S/RES/1286; S/RES/1287; S/RES/1289; S/RES/1291; S/RES/1294; S/RES/1297; S/RES/1304; S/RES/1307; S/RES/1319; S/RES/1320; S/RES/1323; S/RES/1327; S/RES/1332; S/RES/1333).
- nejohroženější skupiny – do nich řadila RB uprchlíky a vnitřně vysídlené osoby (S/RES/1287; S/RES/1291; S/RES/1305; S/RES/1311; S/RES/1319; S/RES/1332), zmiňovány však byly i jiné skupiny. Například rezoluce 1314 se věnovala utrpení dětí v konfliktech a jejich právům a ochraně (S/RES/1314) a v rezoluci 1291 RB vyzvala k demobilizaci dětských vojáků. Zároveň byla také vyzdvihována pozice žen a jejich role v otázce míru a bezpečnosti (S/RES/1325) a problémy s diskriminací (S/RES/1291; S/RES/1333). Ženy patřily podle RB mezi jednu z nejohroženějších skupin v ozbrojených konfliktech a byly neustále napadány. RB vyzdvihla jejich roli při prevenci a řešení konfliktů a v peacebuildingu a kladla důraz na jejich rovné a plné zapojení do činností na udržení a podporu míru a bezpečnosti (S/RES/1325). V tomto roce vydala RB také rezoluci o obecné situaci civilistů ve vojenských konfliktech a nutnosti je chránit (S/RES/1296).
- svobodu od nedostatku. Velmi výrazně se tento rok navyšoval počet odkazů na bezpečnost zdraví. RB začala v souvislosti s Rozvojovými cíli tisíciletí upozorňovat na problematiku rozšiřování viru HIV/AIDS a nutnost v tomto ohledu řádně vzdělat pracovníky všech misí (S/RES/1287;

S/RES/1288; S/RES/1291; S/RES/1292; S/RES/1296; S/RES/1300; S/RES/1301; S/RES/1303; S/RES/1305; S/RES/1307; S/RES/1331; S/RES/1332). RB dokonce vydala i samostatnou rezoluci zabývající se problematikou HIV/AIDS, ve které uznala, že rozšiřování HIV/AIDS by mohlo mít devastující účinky na všechny sektory a úroveň společnosti a pokud nebude kontrolováno, mohlo by ohrožovat stabilitu a bezpečnost (S/RES/1308). Znovu se také v rezolucích objevily odkazy na ekonomickou bezpečnost – v případě Iráku a Kuvajtu spojenou s povolením koupi lokálních potravin za lokální ceny ke zlepšení potravinové bezpečnosti v zemi (S/RES/1330), na kterou bylo odkazováno i v případě konfliktu mezi Etiopií a Eritreou (S/RES/1298). V textech byly také obecné odkazy na potřeby obyvatelstva (S/RES/1291; S/RES/1302; S/RES/1333) a na vliv konfliktu na civilní obyvatelstvo (S/RES/1297; S/RES/1298).

Rok 2001

V roce 2001 vydala RB celkem 52 rezolucí, přičemž ve 28 případech se objevily prvky lidské bezpečnosti – tedy v 54 %. Znovu se objevoval velký důraz na:

- fyzické násilí (S/RES/1339; S/RES/1341; S/RES/1345; S/RES/1346; S/RES/1354; S/RES/1355; S/RES/1364; S/RES/1366; S/RES/1368; S/RES/1370; S/RES/1373; S/RES/1375; S/RES/1378; S/RES/1386). Od září bylo možné pozorovat nárůst počtu rezolucí upozorňujících na násilí, hlavně ve spojení s teroristickou činností. To souviselo s vydáním rezoluce 1368 vyjadřující se k útokům na sídlo WTC z 11. září 2001. Hrozbě terorismu byly podmiňovány i další prvky, například v rezoluci 1373 byla zmíněna práva uprchlíků, avšak s ohledem na to, jestli nespolupracují s teroristickými organizacemi.
- základní práva a svobody obyvatelstva (S/RES/1335; S/RES/1339; S/RES/1341; S/RES/1345; S/RES/1346; S/RES/1355; S/RES/1362;

S/RES/1364; S/RES/1366; S/RES/1369; S/RES/1370; S/RES/1378; S/RES/1383; S/RES/1386).

- ohrožené skupiny – RB sem zařadila ženy a dívky (S/RES/1341; S/RES/1355; S/RES/1386), nejčastěji však byli zmiňováni uprchlíci a vnitřně přesídlené osoby (S/RES/1338; S/RES/1339; S/RES/1341; S/RES/1345; S/RES/1346; S/RES/1355; S/RES/1364; S/RES/1370; S/RES/1378). Rezoluce 1354 a 1355 sem dále zařadila také osiřelé děti a dětské vojáky. Těm se dále věnovala rezoluce 1379 zmiňující vliv sankcí, bezpečnosti zdraví, nedostatku základních potřeb a dalších faktorů postihujících děti v ozbrojených konfliktech.
- svobodu od nedostatku jako bezpečnost zdraví – konkrétně se jednalo o šíření HIV/AIDS a dalších onemocnění (S/RES/1335; S/RES/1338; S/RES/1354; S/RES/1355; S/RES/1357; S/RES/1362; S/RES/1384). Problematikou Iráku a Kuvajtu znovu prostupovala potravinová bezpečnost a otázka (ne)dostatku zdravotnického materiálu (S/RES/1360). Kromě toho bylo možné nalézt obecné odkazy na potřeby obyvatelstva (S/RES/1352; S/RES/1382) a vliv konfliktu na civilisty (S/RES/1336; S/RES/1341).

Rok 2002

V roce 2002 vydala RB OSN celkem 68 rezolucí, z toho ve 37 případech se objevily prvky lidské bezpečnosti, tedy v 54 % případech. Nejvíce rozšířenými tématy byly znovu:

- fyzické násilí, hlavně ve spojitosti s teroristickou činností nebo problematikou sexuálního zneužívání (S/RES/1390; S/RES/1393; S/RES/1397; S/RES/1400; S/RES/1405; S/RES/1416; S/RES/1417; S/RES/1427; S/RES/1429; S/RES/1434; S/RES/1435; S/RES/1436; S/RES/1438; S/RES/1440; S/RES/1441; S/RES/1442; S/RES/1445; S/RES/1450; S/RES/1452; S/RES/1453). Za hrozbu byly také označeny nášlapné miny (S/RES/1401).

- problematika dodržování lidských práv (S/RES/1393; S/RES/1398; S/RES/1400; S/RES/1410; S/RES/1417; S/RES/1425; S/RES/1436; S/RES/1452; S/RES/1453). Jako porušované bylo konkrétně zmiňováno právo na svobodný pohyb (S/RES/1389; S/RES/1435) a právo obyvatel rozhodnout o své budoucnosti (S/RES/1401; S/RES/1419).
- práva a bezpečnost ohrožených skupin – pozornost byla věnována především dětem, ženám a uprchlíkům a vnitřně vysídleným osobám (S/RES/1393; S/RES/1398; S/RES/1400; S/RES/1405; S/RES/1410; S/RES/1419; S/RES/1423; S/RES/1427; S/RES/1429; S/RES/1430; S/RES/1433; S/RES/1436; S/RES/1445). RB dávala v případě Kypru také velký důraz na pohřešované osoby (S/RES/1416; S/RES/1442).
- svoboda od nedostatku. Především se jednalo o obecné potřeby obyvatelstva (S/RES/1401; S/RES/1409; S/RES/1441; S/RES/1443; S/RES/1447; S/RES/1454), dopady konfliktu na obyvatelstvo (S/RES/1400; S/RES/1448) a problematiku HIV/AIDS (S/RES/1410; S/RES/1416; S/RES/1423; S/RES/1442). Dále také RB zmínila potravinovou bezpečnost, která byla v tomto roce řešena v souvislosti se Západní Saharou, konkrétně prohlubujícím se nedostatkem potravin pro uprchlíky (S/RES/1429). V rezolucích RB se také začal objevovat prvek společenské bezpečnosti – například u Demokratické republiky Kongo, kde RB zavrhl volání po násilí na základně rozdílného etnika či národnosti (S/RES/1417). U Gruzie RB kritizovala nedostatek instrukcí v mateřském jazyce pro různá etnika na jejím území (S/RES/1427). V případě Libérie RB upozorňovala na to, aby vládní zisky z dřevařského průmyslu a z registrace lodí byly použity na sociální, humanitární a rozvojové účely (S/RES/1408).

Rok 2003

V roce 2003 byly z celkem 67 rezolucí RB znaky lidské bezpečnosti nalezeny ve 34 případech, tedy v 51 %. Stejně jako v předcházejících letech dominovala témata:

- fyzického násilí spojeného s konflikty nebo postkonfliktní situací. Tyto problémy se řešily v souvislosti s bojem proti terorismu (S/RES/1455; S/RES/1456; S/RES/1465; S/RES/1484; S/RES/1516), v Demokratické republice Kongo (S/RES/1457; S/RES/1468; S/RES/1493), Gruzii (S/RES/1462; S/RES/1494), Pobřeží slonoviny (S/RES/1464), Iráku (S/RES/1483; S/RES/1511), na Kypru (S/RES/1486; S/RES/1517), Západní Sahare (S/RES/1495) a Libérii (S/RES/1497; S/RES/1509).
- porušování základních lidských práv a svobod. Kromě obecného určení (S/RES/1456; S/RES/1464; S/RES/1467; S/RES/1468; S/RES/1470; S/RES/1471; S/RES/1473; S/RES/1474; S/RES/1478; S/RES/1480; S/RES/1493; S/RES/1494; S/RES/1497; S/RES/1502; S/RES/1508; S/RES/1509; S/RES/1519) se v rezolucích objevily například zmínky o omezení svobody pohybu (S/RES/1486) a o právu obyvatelstva rozhodovat o své budoucnosti (S/RES/1472; S/RES/1483).
- ohrožených skupin – význam byl kladen především na děti v konfliktech, k tomuto tématu byla vydána i samostatná rezoluce (S/RES/1460). Dále však byly také často zmiňovány ženy a dívky a podmínky, ve kterých žily (S/RES/1479), a také ve spojitosti se sexuálním zneužíváním (S/RES/1468; S/RES/1508). Již tradičně byla zmiňována bezpečnost a práva uprchlíků a vnitřně vysídlených osob (S/RES/1462; S/RES/1470; S/RES/1472; S/RES/1479; S/RES/1491; S/RES/1494; S/RES/1493; S/RES/1495; S/RES/1508; S/RES/1509).
- svobody od nedostatku. V tomto roce to byly zmínky o environmentální bezpečnosti v souvislosti se suchem v Etiopii a Eritreji (S/RES/1466). V souvislosti se situací v Gruzii se také častěji objevovaly odkazy na společenskou bezpečnost – konkrétně šlo o nedostatek instrukcí pro etnika v jejich mateřských jazycích (S/RES/1462; S/RES/1494). O té se mluvilo i v případě Pobřeží slonoviny, kde RB vyzvala k prevenci porušování lidských práv civilistů bez ohledu na jejich původ (S/RES/1464) a v Iráku, kde RB zdůraznila snahu vytvořit systém, kde by byla práva obyvatelstva poskytována všem bez ohledu na etnický původ, pohlaví a vyznání

(S/RES/1483). V souvislosti s Irákem byla znovu zmíněna také ekonomická bezpečnost (S/RES/1472) a tématem byla také bezpečnost zdraví ve spojitosti s HIV/AIDS (S/RES/1486; S/RES/1491; S/RES/1517) a potravinová bezpečnost (S/RES/1472; S/RES/1495). Dále se RB věnovala obecně potřebám obyvatelstva v konfliktních oblastech (S/RES/1468; S/RES/1483; S/RES/1493; S/RES/1511; S/RES/1521) a obyvatelstvu v nouzi (S/RES/1502; S/RES/1509).

Rok 2004

RB v roce 2004 vydala 58 rezolucí a znaky LB se objevily ve 29 rezolucích, tedy v 50 % případů. Hlavní témata rezolucí stále přetrvávala – velký důraz byl dáván na:

- fyzickou bezpečnost obyvatelstva, a to v případě rezolucí RB o hrozbách mezinárodnímu míru a bezpečnosti (S/RES/1530; S/RES/1566), Haiti (S/RES/1529; S/RES/1542), Súdánu (S/RES/1556; S/RES/1564; S/RES/1574), Burundi (S/RES/1545; S/RES/1577), Blízkém východu (S/RES/1544), Iráku (S/RES/1546), Kypru (S/RES/1548; S/RES/1568), Gruzii (S/RES/1554), Pobřeží slonoviny (S/RES/1572) a Demokratické republice Kongo (S/RES/1565).
- dodržování základních lidských práv a svobod (S/RES/1528; S/RES/1529; S/RES/1542; S/RES/1545; S/RES/1556; S/RES/1562; S/RES/1564; S/RES/1565; S/RES/1566; S/RES/1572; S/RES/1574; S/RES/1576; S/RES/1577; S/RES/1580). Konkrétně bylo zmiňováno právo obyvatelstva rozhodovat o politické budoucnosti (S/RES/1546) a velký důraz byl kladen na volební práva žen a uprchlíků (S/RES/1536).
- práva a bezpečnost nejohroženějších skupin. Do nich byli znovu řazeni uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (S/RES/1524; S/RES/1528; S/RES/1545; S/RES/1547; S/RES/1551; S/RES/1554; S/RES/1556; S/RES/1564; S/RES/1565; S/RES/1566; S/RES/1575), dále ženy (S/RES/1536; S/RES/1546; S/RES/1547; S/RES/1556) a děti (S/RES/1528; S/RES/1539; S/RES/1545; S/RES/1547), kterým byla

věnována samostatná rezoluce (S/RES/1539). Nově byly také zmiňovány osoby bez domova (S/RES/1544).

- složku svobody od nedostatku. V rezolucích RB nejčastěji zaznívala bezpečnost zdraví ve spojitosti s HIV/AIDS (S/RES/1528; S/RES/1542; S/RES/1545; S/RES/1548; S/RES/1551; S/RES/1568; S/RES/1575) a dále také narostl počet rezolucí, ve kterých byly zmíněny překážky společenské bezpečnosti. Znovu šlo o případ Gruzie a nedostatečných instrukcí pro etnika (S/RES/1524; S/RES/1554), dále etnicky cílené násilí v Súdánu (S/RES/1556), násilí směřovaného na cizince v Pobřeží slonoviny (S/RES/1572) a ospravedlňování teroristických činů příslušností k politické, etnické, rasové, ideologické, náboženské či jiné skupině (S/RES/1566). Dále se v textech znovu vyskytly odkazy na obyvatelstvo v nouzi a jeho potřeby (S/RES/1529; S/RES/1542; S/RES/1546; S/RES/1572) a na vliv situace na civilisty (S/RES/1547). Samostatné odkazy na svobodu od nedostatku byly nalezeny v rezolucích 1549 a 1579, kde RB upozorňovala, že vládní zisky z liberijského dřevařského průmyslu by měly být použity ve prospěch obyvatelstva, včetně rozvoje.

Rok 2005

V roce 2005 vydala RB celkem 71 rezolucí, z toho v 62 % rezolucí, tedy ve 44 případech, byly nalezeny prvky lidské bezpečnosti. V rezolucích RB se objevovaly odkazy především na:

- fyzické a psychické zdraví obyvatelstva. V tomto roce bylo možné v souvislosti s obviněními ze sexuálního násilí pozorovat výrazný nárůst rezolucí RB upozorňujících na tuto problematiku. RB zde vyjadřovala znepokojení nad případy obvinění pracovníků misí a zdůrazňovala nulovou toleranci k tomuto problému (S/RES/1590; S/RES/1591; S/RES/1592; S/RES/1603; S/RES/1604; S/RES/1605; S/RES/1608; S/RES/1609; S/RES/1610; S/RES/1614; S/RES/1615; S/RES/1622; S/RES/1626; S/RES/1627; S/RES/1635; S/RES/1642; S/RES/1648). Dalším formám fyzického násilí se RB věnovala v Gruzii (S/RES/1582),

Pobřeží slonoviny (S/RES/1584; S/RES/1633; S/RES/1643), Burundi (S/RES/1606; S/RES/1650), Sierra Leone (S/RES/1620), Západní Sahaře (S/RES/1634), na Blízkém východě (S/RES/1636; S/RES/1644), Demokratické republiky Kongo (S/RES/1649) a v rezolucích RB o otázce udržování mezinárodního míru a bezpečnosti (S/RES/1611; S/RES/1617; S/RES/1618; S/RES/1624; S/RES/1625). Za hrozbu RB označila miny a nevybuchlou munici (S/RES/1614).

- nutnost dodržovat základní lidská práva (S/RES/1589; S/RES/1590; S/RES/1591; S/RES/1592; S/RES/1593; S/RES/1599; S/RES/1608; S/RES/1609; S/RES/1610; S/RES/1621; S/RES/1622; S/RES/1625; S/RES/1633; S/RES/1635; S/RES/1637; S/RES/1643; S/RES/1645; S/RES/1649; S/RES/1650).
- práva a bezpečnost nejohroženějších skupin obyvatelstva. Již tradičně byly mezi ohrožené skupiny řazeny především děti (S/RES/1590; S/RES/1609) – jejich ochraně se věnovala i samostatná rezoluce (S/RES/1612) – dále ženy (S/RES/1608; S/RES/1609) a osoby pokročilého věku (S/RES/1609). Nejčastěji zmiňováni byli uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (S/RES/1582; S/RES/1590; S/RES/1591; S/RES/1609; S/RES/1624; S/RES/1639).
- svobodu od nedostatku, zejména bezpečnost zdraví ve spojitosti s HIV/AIDS (S/RES/1604; S/RES/1620; S/RES/1622; S/RES/1639; S/RES/1642). Velmi častým případem byly odkazy na společenskou bezpečnost (S/RES/1582; S/RES/1584; S/RES/1615; S/RES/1624; S/RES/1633; S/RES/1643), ale také potravinovou bezpečnost (S/RES/1622) a základní potřeby ohrožených skupin (S/RES/1590; S/RES/1591; S/RES/1607; S/RES/1609).

Rok 2006

Do dubna roku 2006 vydala RB 23 rezolucí a v 9 z nich se objevily znaky LB – tedy v 39 %. Významným tématem i v tomto roce byly:

- fyzické násilí spadající do svobody od strachu. Toho se týkaly rezoluce RB o oblasti Velkých afrických jezer (S/RES/1653), Blízkém východu (S/RES/1655), Súdánu (S/RES/1663), Demokratické republice Kongo (S/RES/1671), Gruzii (S/RES/1666) a rezoluce RB o ochraně civilistů v konfliktních oblastech (S/RES/1674).
- dodržování základních lidských práv a svobod (S/RES/1653; S/RES/1658; S/RES/1663; S/RES/1666), přičemž konkrétně v rezolucích RB zaznívalo právo obyvatelstva rozhodovat o své budoucnosti (S/RES/1659; S/RES/1662).
- nutnost ochraňovat nejohroženější skupiny obyvatelstva. Za tu byli označeni především uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (S/RES/1653; S/RES/1666), dále děti, ženy a dívky (S/RES/1674). Významným dokumentem byla rezoluce RB č. 1674 o ochraně civilistů v ozbrojených konfliktech, kterou končí analyzované období práce. Tímto dokumentem RB potvrdila závazek k jejich ochraně známý jako *Responsibility to Protect*. Rezoluce 1674 se kromě již zmíněného věnovala také etnickým čistkám a důležitosti demobilizace, demilitarizace a reintegrace pro ochranu civilistů. RB zde také upozornila na speciální potřeby žen a dívek a dětských vojáků.
- svoboda od nedostatku – v textech se objevily odkazy na obyvatelstvo v nouzi (S/RES/1653; S/RES/1674).

Na počátku analyzovaného období můžeme pozorovat výrazně vyšší počet rezolucí s důrazem na fyzické násilí. Klesající trend tohoto ukazatele byl však v průběhu období narušován určitými faktory či událostmi. V polovině 90. letch můžeme nárůst přičítat etnickým čistkám a občanským konfliktům na území bývalé Jugoslávie, Somálska a Rwandy. Nárůst bylo možné pozorovat také po teroristických útocích z 11. září 2001 a dále po sérii obvinění pracovníků misí ze sexuálního zneužívání v roce 2005. Zároveň lze také pozorovat postupné navyšování počtu odkazů na složku svobody od nedostatku. Nejvíce se tato čísla zvyšovala na počátku 21. století především v souvislosti s Rozvojovými cíli tisíciletí a rozšířením HIV/AIDS. Počet rezolucí týkající se pouze svobody od

nedostatku nejprve narůstal, poté se však začaly více objevovat rezoluce s důrazem na obě složky. Ten je možné pozorovat od počátku nového tisíciletí, což bylo právě na úkor rezolucí RB, které obsahovaly odkazy pouze na svobodu od nedostatku.

2.2 Ochrana pracovníků misí a humanitárních organizací

Napříč celým analyzovaným obdobím se objevovaly odkazy na bezpečnost pracovníků misí a humanitárních či jiných mezinárodních organizací působících na daném území. Jak již bylo zmíněno, zařazení této skupiny osob do pojetí lidské bezpečnosti je problematické. Na jednu stranu je patrné, že v klasickém pojetí lidské bezpečnosti bychom je jako referenční objekt neoznačili. Tradičně bychom sem řadili spíše skupiny jako ženy, děti, postarší, nemocní a další. Při bližším pohledu je však nutné si uvědomit, že bez těchto osob by nebylo možné lidské bezpečnosti tradičních referenčních objektů dosáhnout a jejich přítomnost v oblastech je tedy nezbytná. Pokud tedy nebude zajištěna jejich bezpečnost, nemůže být zajištěna ani bezpečnost ostatních ohrožených skupin. Z tohoto důvodu je tento faktor také zařazen do práce.

Důležitým krokem při řešení problematiky útoků na vojenské i civilní pracovníky misí bylo přijetí dokumentu s názvem *Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel*. Jak uvádí Antoine Bouvier (1995: 695), důvodem pro vydání dokumentu byl narůstající počet mírových misí a komplexnější a nebezpečnější povinnosti pracovníků. Z těchto důvodů bylo její přijetí velmi rychlé. Signatářské státy se v ní zavázaly k trestání činů specifikovaných jako vražda, únos, útok, vyhrožování, pokus o útok a dalších páchaných na pracovnících OSN a humanitárních organizací na konflikty zmítaných územích (Convention, čl. 9). Z adoptování konsenzu Valného shromáždění o této Konvenci lze předpokládat, že od jejího přijetí se budou znaky v dokumentech objevovat častěji. Téměř v každé rezoluci vydané od roku 1995 týkající se násilného konfliktu nalezneme zmínku o ochraně humanitárních pracovníků (S/RES/1072; S/RES/1289; S/RES/1369). Odkazy na tuto problematiku však bylo možné nalézt již před přijetím Konvence (S/RES/752;

S/RES/834) a zároveň si tato problematika vyžádala i vlastní rezoluce jako například rezoluci 987.

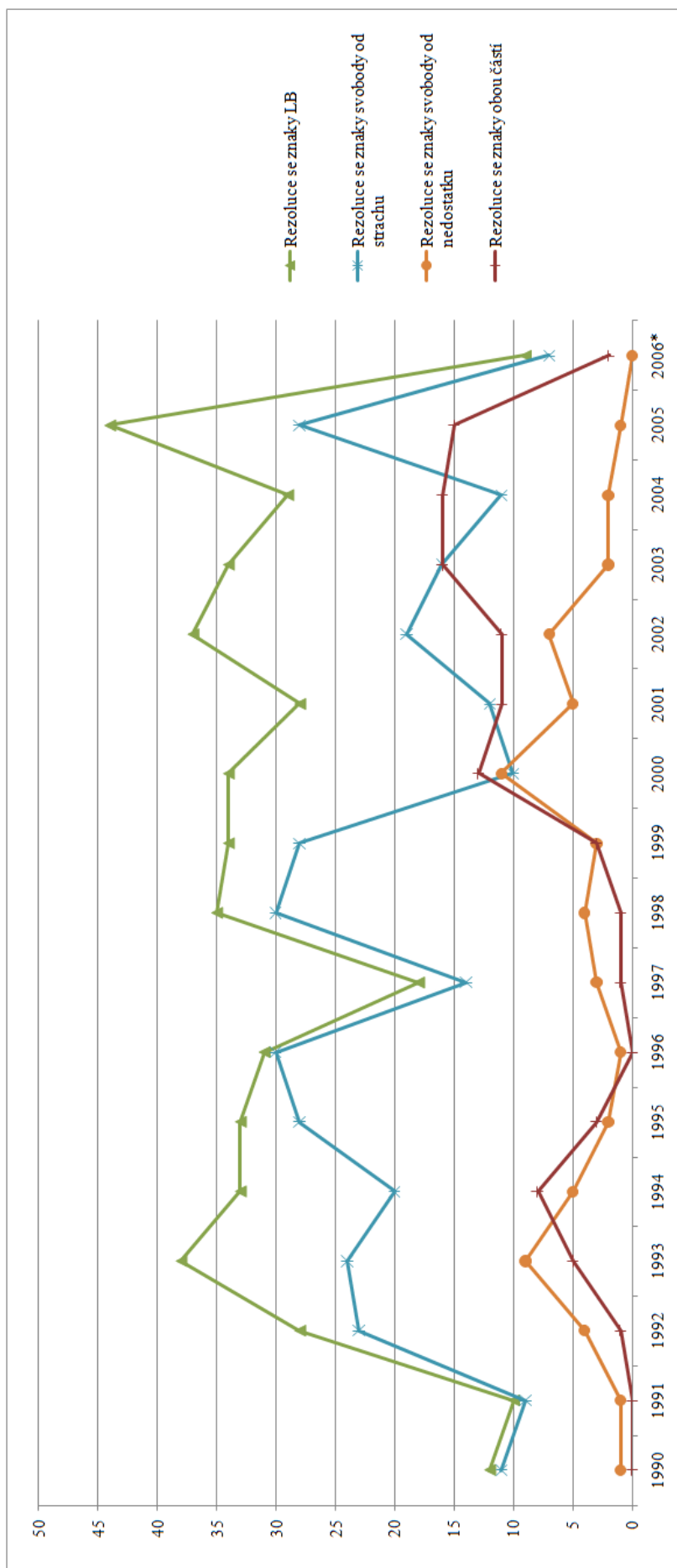
Tabulka č. 1 – Výskyt znaků lidské bezpečnosti v rezolucích RB v období 1990 – duben 2006

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Počet rezolucí	37	42	74	93	77	66	57	54	73	65	50	52	68	67	58	71	23
Rezoluce se znaky LB	12	10	28	38	33	33	31	18	35	34	34	28	37	34	29	44	9
% výskyt	32 %	24 %	38 %	41 %	43 %	50 %	54 %	33 %	48 %	52 %	68 %	54 %	54 %	51 %	50 %	62 %	39 %
Rezoluce se znaky svobody od strachu	11	9	23	24	20	28	30	14	30	28	10	12	19	16	11	28	7
Rezoluce se znaky svobody od nedostatku	1	1	4	9	5	2	1	3	4	3	11	5	7	2	2	1	0
Rezoluce se znaky obou částí	0	0	1	5	8	3	0	1	1	3	13	11	11	16	16	15	2

Zdroj: vlastní výpočty autorky provedené na základě kapitoly 1.4 a 2.1

* Data z tohoto roku pocházejí z období leden – duben, v ostatních letech pracuji s daty za období leden – prosinec.

Graf č. 1 – Výskyt znaků lidské bezpečnosti v rezolucích RB v období 1990 – duben 2006

Zdroj: vlastní výpočty autorky provedené na základě kapitoly 1.4 a 2.1

* Data z tohoto roku pocházejí z období leden – duben, v ostatních letech pracuji s daty za období leden – prosinec.

3 Lidská bezpečnost a peacekeepingové mise

Operace na udržení míru jsou jedním z hlavních nástrojů OSN k udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Jak uvádí Olara Otunnu (1998: 297), mírová a bezpečnostní agenda OSN se vyvinula gradualisticky. V období od založení první mise UNTSO v roce 1948 do vzniku první multidimenzionální mise UNTAG v roce 1989 vzniklo pouhých patnáct mírových operací a většina z nich byla zapojena pouze do mezistátních konfliktů. Otunnu to samotné považuje za velký krok kupředu vzhledem k tomu, že o této praktice nenajdeme v Chartě OSN ani zmínku i přesto, že mírové mise vznikly v duchu kapitoly VI. Na konci studené války prošel peacekeeping velkou změnou, jejíž hlavní příčinou byl především úspěch mise v Namibii, a mezi lety 1989–1995 bylo založeno dvacet nových mírových misí. Nově nalezené nadšení pro mírové mise však netrvalo dlouho a neúspěchy v 90. letech vedly k útlumu peacekeepingu.

3.1 Proměny mírových misí OSN

Při bližším pohledu na historický vývoj mírových misí autoři kvalifikují mise například podle generací, do kterých se řadí. Jak uvádí Kenkel (2013: 125), jednotlivé generace se liší na základě úrovně použité síly, typu a hloubky úkolů pro civilní složky misí a u poslední generace je faktorem také zapojení regionálních organizací. Na základě těchto rozdílů je podle autora možné definovat pět generací peacekeepingu. První generaci tvoří tzv. tradiční peacekeeping. Ten se týká konfliktů mezi státy a tomu odpovídá i jejich mandát. Mise měly většinou za úkol minimalizovat kontakt mezi stranami konfliktu a snížit pravděpodobnost další eskalace. Dále monitorovaly hranice a demilitarizované zóny, dodržování příměří a stahování vojáků (Otunnu 1998: 297; Kenkel 2013: 125). Do oblasti byly nasazeny až po ukončení násilí, vojáci byli pouze lehce vyzbrojeni a jejich možnost zapojení do konfliktu byla velmi limitována. Z této generace také vyšla tzv. svatá trojice pravidel peacekeepingu – nutný souhlas hostitelského státu, nestrannost a nezúčastněnost (Kenkel 2013: 125–126). Po konci studené války došlo k proměně peacekeepingu a nastoupily

mise tzv. druhé generace. Otunnu (1998: 297) vidí jako důvod této proměny úspěch ambiciózní operace v Namibii a určitý pocit vítězství z války v Perském zálivu, což zvýšilo sebevědomí OSN a navýšilo očekávání toho, čeho by organizace mohla dosáhnout. Mise byly nasazovány oproti první generaci do vnitrostátních konfliktů, jejich počet v této době výrazně narostl. Byly tedy posílány do mnohem komplexnějších situací ještě před uzavřením míru a měly mnohem ambicióznější cíle. Často jejich mandát obsahoval úkoly jako implementaci mírových dohod, dohled nad volbami, demobilizaci a reintegraci bývalých bojovníků, rehabilitaci státních struktur, poskytování humanitární pomoci, ochranu bezpečných zón a další (Otunnu 1998: 298; Kenkel 2013: 127–128). Mezi hlavní vrcholy se počítají úspěšně ukončené mise v Namibii, Nikaragui, Salvadoru, Kambodži a Mosambiku (Otunnu 1998: 298), avšak najdeme zde také případy, které negativním způsobem ovlivnily další vývoj peacekeepingu. Pro některé mise bylo charakteristické, že jejich prostředky a možnosti k naplnění mandátů byly nedostačující, což se ukázalo na příkladu Rwandy, Somálska a Bosny a Hercegoviny (Kenkel 2013: 129).

Třetí generace misí bývá označována jako mise vynucující mír, k čemuž jsou uzpůsobeny možnosti použít násilí k dosažení cílů. Výše zmíněné neúspěšné mise vedly k přehodnocování základních principů peacekeepingu a byly také hlavním důvodem ke změnám. Došlo k navýšení počtu možností použití síly a také k častějšímu používání humanitárních důvodů k ospravedlnění jejich zapojení (Kenkel 2013: 130–131).

Čtvrtá generace misí je označována jako peacebuilding. Častěji se tento typ začal využívat po konci studené války, toto období bylo viděno jako definitivní vítězství liberální demokracie a kapitalismu volného trhu. K jejich rozšíření ale také přispěla teorie demokratického míru. Jde o mnohem robustnější mise s možnostmi používat sílu a rozšířenými úkoly civilní složky, která mnohem více zasahovala do (ne)fungování stávajícího systému. Do misí bylo často zapojeno mnoho mezinárodních či regionálních organizací a jiných aktérů jako NATO, OBSE a další. Jako extrémní případ tohoto typu autor uvádí misi UNMIK v Kosovu a UNTAET ve Východním Timoru (Kenkel 2013: 132–134).

Za poslední generaci označuje Kenkel (2013: 135) tzv. hybridní mise. Uvedl, že jejich existenci potvrdily empirické důkazy, avšak analytická literatura se tomuto typu ještě příliš nevěnovala. Jejich základ tvoří vojenské složky a policejní personál pod společným velením OSN a dalších regionálních organizací. Ty poskytují personál pod samostatným velením a s rozdílným mandátem. Důvodem vzniku tohoto typu byla podle autora změna dělby práce v globálním systému mírových operací – hlavně proměna přístupu západních mocností k mezinárodní intervenci.

Někteří autoři, jak uvádí Bureš (2007: 45–46), však ustoupili od zkoumání jednotlivých misí a snažili se o vymezení určitých charakteristických období v historickém vývoji peacekeepingu. Spojením dosavadních studií a vlastního výzkumu vymezil osm základních období peacekeepingu – přípravná fáze (1946–1956), asertivní fáze (1956–1967), dormantní fáze (1967–1973), fáze oživení (1973–1978), udržovací fáze (1978–1988), expanzivní fáze (1988–1993), fáze kontrakce (1993–1999) a revitalizační fáze (po roce 1999). Do analyzovaného období této práce spadají pouze tři posledně zmíněná období, z toho důvodu se práce bude věnovat podrobněji pouze jim.

Expanzivní fáze odpovídá období konce studené války mezi roky 1988–1993. Jak uvádí Bellamy, Williams a Griffin (2010: 93), peacekeepingové operace v tomto období prošly trojí transformací – kvantitativní, kvalitativní a normativní. V této fázi vzniklo více operací než za všechny předchozí roky fungování a zapojilo se do nich velké množství nových zemí, včetně například Velké Británie, Francie a USA. Můžeme sem řadit například mise UNGOMAP, UNIMOG, UNAVEM I, UNOMOR a další, které se řadily mezi klasické mise na udržení míru (Bureš 2007: 62). Vznikaly ale také velké a velmi komplexní mise, které skloubily dohromady peacekeeping s humanitární pomocí, programy na tvorbu státu a peacemaking a peaceenforcement, což byly právě mise druhé nebo třetí generace. To byly například mise UNTAG, ONUCA, UNAVEM II, UNMIH a jiné. Tyto mise byly také mnohem dražší než předchozí. Toto rozšíření mandátů značilo druhou proměnu, tedy kvalitativní (Bureš 2007: 62; Bellamy – Williams – Griffin 2010: 93). Poslední proměna byla normativního rázu a byla

spojená s rozšiřující se myšlenkou, že mandát misí by měl zahrnovat také podporu postvestfálského konceptu stabilního míru, což mělo za následek právě kvalitativní proměnu (Bellamy – Williams – Griffin 2010: 93). Jak uvádí Bureš (2007: 61–63), proměny misí a přechod mezi generacemi podle některých pozorovatelů značily to, že konec bipolárního konfliktu vedl k proměně vnímání role mírových misí v mezinárodní politice. Významným předělem pro vznik následujícího období byl již zmíněný neúspěch misí ve Rwandě, Somálsku a Bosně a Hercegovině, které ukázaly, že nasazení misí na nepřátelská území před vyřešením konfliktů spojené s pravidly tradičního peacekeepingu, je neudržitelné.

V letech 1993–1999, tzv. fázi kontrakce, došlo k velkému úpadku peacekeepingu nejen v počtu vojáků, ale také ve finanční podpoře. Počet misí zůstal přibližně stejný kvůli pokračování dlouhodobých misí, anebo transformaci stávajících. Avšak pokud vznikly v tomto období nové mise, šlo o krátkodobé pozorovatelské mise malé velikosti (Bureš 2007: 64). Poslední období začalo v roce 1999, kdy RB vytvořila čtyři velké mise – v Demokratické republice Kongo, Východním Timoru, Sierra Leone a Kosovu. Došlo také k výraznému nárůstu počtu vojsk a rozpočtu. Dále byly také vytvořeny velké mise v Libérii, Pobřeží slonoviny, Haiti, Burundi a Etiopii a Eritreji (Bureš 2007: 66). K proměnám mírových misí došlo v minulosti několikrát. Nejvýraznější však byl přechod z první na druhou generaci. Z daného výčtu proměn lze předpokládat, že v mandátech misí první generace příliš odkazů na lidskou bezpečnost vzhledem k činnostem jako monitorování příměří a stahování vojsk nebude. Naopak velký důraz je možné očekávat v operacích druhé a vyšší generace, kdy byl do mandátů misí začleněn aspekt humanitární pomoci a ochrany bezpečných zón.

3.2 Znaky lidské bezpečnosti v mandátech mírových misí OSN v období 1990 – duben 2006

V následující podkapitole se budu věnovat znakům LB, které se objevily v mandátech mírových misí. Předmětem kapitoly budou mise, které vznikly v období 1990 – duben 2006, nebo mise, které vznikly dříve, ale v analyzovaném

období došlo k proměně jejich mandátů a v nich se vyskytovaly znaky LB. Text bude po jednotlivých letech členěn na odstavce a zaměřím se na to, jaké znaky LB se v mandátech misí v daném roce zřízení vyskytovaly. Data jsem shrnula v Tabulce č. 2 na konci této kapitoly. Mimo hlavní část analýzy znovu stojí odkazy na ochranu pracovníků misí OSN a humanitárních organizací.

RB OSN v minulosti zřídila 71 mírových operací, z toho 14 z nich funguje dodnes. Do analyzovaného období spadá celkem 53 z nich a znaky lidské bezpečnosti se objevily ve 31 případech. Na základě znaků LB jsem mise OSN rozdělila do jednotlivých složek – šestnáct případů jsem zařadila do složky svobody od strachu, čtyři do složky svobody od nedostatku a jedenáct obsahovalo znaky obou složek.

Prvním případem je Mise OSN pro referendum v Západní Sahaře, která vznikla v roce 1991 na základě rezoluce 690 a funguje dodnes. Od počátku je součástí jejího mandátu identifikace a registrace kvalifikovaných voličů a repatriace uprchlíků (MINURSO nedatováno). Dalším případem je mise UNAMIC v Kambodži zřízená v roce 1991. Její původní mandát zahrnoval kromě jiných úkolů iniciaci tréninku civilní populace v jejich povědomí o minách, byl však rezolucí 728 rozšířen na asistenci v jejich odstraňování v oblastech repatriačních center a cest a oblastech vysídlení (UNAMIC nedatováno). Dalším případem byla mise ONUSAL v Salvadoru fungující mezi lety 1991 a 1995. U ní také došlo k proměně cílů, avšak prvky lidské bezpečnosti se vyskytovaly pouze v původním mandátu. Jeho součástí bylo potvrzení implementace všech dohod mezi stranami konfliktu, přičemž jedna z nich se týkala dodržování lidských práv. Mise měla v této fázi za úkol především monitorovat situaci v této oblasti, vyšetřovat případy porušování a podporovat jejich dodržování (ONUSAL nedatováno).

V roce 1992 vznikla jedna z velmi známých misí – UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie. Původním mandátem operace s ohledem na lidskou bezpečnost byla ochrana obyvatelstva v bezpečných zónách v Chorvatsku. Po rozšíření konfliktu do Bosny a Hercegoviny došlo k rozšíření mandátu na poskytování humanitární asistence v Sarajevu a jeho okolí a později i v celé

zemi. Součástí mandátu byl také úkol chránit konvoje propuštěných civilistů (UNPROFOR 1996). V tom samém roce vznikla také mise UNTAC v Kambodži, v jejímž mandátu se kromě jiných objevoval důraz na dodržování lidských práv a repatriaci a usídlení uprchlíků a vnitřně vysídlených osob (UNTAC nedatováno). A poslední misí, která vznikla v tomto roce, byla ONUMOZ v Mosambiku, v jejímž mandátu se objevil důraz na koordinaci humanitární pomoci se speciálním zaměřením na uprchlíky a ohroženou populaci (ONUMOZ nedatováno).

I v misích z roku 1993 se objevily znaky lidské bezpečnosti. V srpnu roku 1993 vznikla mise UNOMIG v Gruzii. Jejím původním mandátem byla kontrola dodržování příměří mezi vládou Gruzie a abchazskými autoritami v Gruzii (UNOMIG 2006), avšak po jeho porušení došlo k proměně mandátu mise a až zde se objevil důraz na lidskou bezpečnost. Na základě rezoluce 937 byl mandát rozšířen na vytváření vhodných podmínek pro návrat uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Další významnou misí z roku 1993, a jednou z největších v 90. letech, byla mise UNAMIR ve Rwandě, která vznikla na základě rezoluce 872. Prvotním mandátem mise bylo zajištění bezpečnosti hlavního města Kigali, asistence s odminováním, monitoring procesu repatriace uprchlíků a vnitřně vysídlených osob a asistence při koordinování humanitárních asistenčních aktivit v zemi. K prvnímu rozšíření mandátu došlo na základě rezoluce 912, kdy mise dostala za úkol asistovat při obnově humanitárních operací a monitorovat bezpečí obyvatel, kteří u mise požádali o azyl. Na základě rezoluce 918 poté mise získala za úkol pomáhat při zajištění bezpečnosti a ochrany vnitřně vysídlených osob, uprchlíků a civilistů v ohrožení, například skrze založení a udržování bezpečných humanitárních oblastí, a zajišťovat bezpečí a podporu pro distribuci dodávek a humanitární operace. Od rezoluce 997 měla mise za úkol asistovat vládě v zajištění bezpečného a dobrovolného návratu uprchlíků a při jejich reintegraci do domácích komunit a podporovat poskytování humanitární pomoci a asistence v oblastech odminování, zdravotnické péče a dalších. Od rezoluce 1029 byl mandát mise soustředěn především na asistenci při bezpečném a dobrovolném návratu a repatriaci uprchlíků. Prvky lidské bezpečnosti se objevily také

v mandátu mise UNOMIL v Libérii. Dle původního mandátu v rezoluci 866 měla mise za úkol asistovat v koordinaci humanitárních aktivit v zemi, cvičit techniky mise ECOMOG v odstraňování min a ve spolupráci s nimi koordinovat identifikaci a odstraňování min a nevybuchlých bomb. K proměně došlo s vydáním rezoluce 1020, kdy byl do mandátu přidán aspekt vyšetřování porušování lidských práv a podpory lidsko-právních skupin a humanitárních aktivit na území Libérie. Znaky lidské bezpečnosti se objevily také v případě mandátu mise UNOSOM II v Somálsku, která měla dle rezoluce 814 za úkol asistovat při vytváření plánu odminování a při repatriaci uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Od vydání rezoluce 897 bylo mandátem mise kromě repatriace a usazení uprchlíků také poskytování humanitární pomoci všem v nouzi.

Další znaky lidské bezpečnosti se objevily v mandátech misí vzniklých v roce 1995. Příkladem byla mise UNPREDEP, která působila v letech 1995–1999 na území Bývalé jugoslávské republiky Makedonie. Součástí mandátu mise bylo především monitorování situace, s čímž také poskytovala humanitární asistenci lokální populaci (UNPREDEP 1999). Dalším příkladem byla mise UNCRO působící v Chorvatsku mezi lety 1995–1996. Ta sloužila jako náhrada mise UNPROFOR a měla zajistit zprostředkování dodávek mezinárodní humanitární asistence do Bosny a Hercegoviny skrze chorvatské území (UNCRO nedatováno). Znaky lidské bezpečnosti se objevily i v mandátu mise UNMIBH. Konkrétně měla mise po první proměně mandátu za úkol vyšetřovat případy porušování lidských práv, později se k tomu přidala prevence porušování mezinárodních standardů lidských práv a také vytvoření skupin specializovaných na bezpečnostní otázky jako návrat uprchlíků a terorismus (UNMIBH 2003). Další znaky lidské bezpečnosti se objevily v mandátu mise UNAVEM III. Cílem mise bylo potvrdit volný pohyb osob a zboží, dále odzbrojení civilistů, koordinaci humanitární asistence a odminování (UNAVEM III 1997).

V roce 1996 můžeme nalézt znaky lidské bezpečnosti v mandátu mise UNTAES působící v letech 1996–1998 na území Chorvatska. Vojenská i civilní složka této mise měla za úkol monitorovat a přispívat k dobrovolnému a bezpečnému návratu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob do jejich domovů.

Zároveň mise také monitorovala dodržování lidských práv a svobod, měla podporovat vznik prostředí, ve kterém etnikum nehraje žádnou roli, a monitorovat a zajistit odminování teritoria (UNTAES 1997).

V roce 1997 se znaky lidské bezpečnosti objevily v mandátu mise MONUA působící v letech 1997–1998 v Angole. Mandát mise byl rozdělen na několik částí – politickou, vojenskou, policejní, lidsko-právní a humanitární, přičemž prvky lidské bezpečnosti se nacházely v humanitární, lidsko-právní a policejní části. V rámci humanitární části měla mise za úkol monitorovat situaci a být připravena na reakci na humanitární potřeby. Součástí lidsko-právního mandátu mise byla podpora lidských práv, vyšetřování případů a prevence jejich porušování. Policejní část měla na starosti potvrzení volného pohybu obyvatel a také zaměření na civilní a politická práva a svobody obyvatelstva (MONUA nedatováno).

V roce 1998 vznikly další mise se znaky LB v jejich mandátech. Ty se objevily v mandátu mise UNCPSG, která měla za úkol monitorovat činnost chorvatské policie v regionu Danube, obzvláště v otázce návratu vysídlených osob (UNCPSG nedatováno). Dalším případem byla mise MINURCA, jejíž mandát byl dle rezoluce 1159 zaměřen na svobodu pohybu v Bangui a okolí, a mise UNOMSIL v Sierra Leone, jejíž civilní část měla dle rezoluce 1181 na starosti monitorování porušování lidských práv a adresování potřeb země v této oblasti.

V roce 1999 se znaky LB objevily například v mandátu mise UNAMSIL. Ta měla dle rezoluce 1270 za úkol poskytování humanitární pomoci, rezolucí 1289 byl poté mandát rozšířen na zajištění volného pohybu lidí a humanitární asistenci a možnost poskytnout ochranu obyvatelstvu v přímém ohrožení života. V tom samém roce vznikla mise UNTAET ve Východním Timoru, která zajišťovala koordinaci a dodávky humanitární asistence, rehabilitace a rozvojové asistence (UNTAET 2001). Dále se prvky lidské bezpečnosti objevily v mandátu mise MONUC v Demokratické republice Kongo, která vznikla na základě rezoluce 1279 z roku 1999. Původním mandátem mise na základě rezoluce 1291 z roku 2000 bylo monitorování lidských práv, asistence při odminování a vytvoření

plánu odminování a možnost chránit obyvatelstvo v přímém ohrožení života. Rezolucí 1565 z roku 2004 poté došlo k rozšíření mandátu na asistenci při návratu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, ochranu lidských práv a ochranu civilistů při ohrožení fyzickým násilím. Zvláštní důraz při dodržování lidských práv byl kladen na uprchlíky, ženy, děti a ohrožené osoby. Ochrana civilistů stála v původním mandátu mimo výčet hlavních úkolů mise, avšak po proměně mandátu byl tento bod přemístěn do hlavního výčtu. Posledním příkladem z roku 1999 je Mise OSN v Kosovu, která vznikla v roce 1999 na základě rezoluce 1244 a funguje dodnes. Tato mise se skládá z vojenského a civilního komponentu. V mandátu vojenské části mise se objevil důraz na zajištění bezpečného prostředí, ve kterém bude umožněn bezpečný návrat uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, a zajištění bezpečnosti veřejnosti. Civilní složka mise měla mimo jiné na starosti ochranu a podporu dodržování lidských práv a zajištění bezpečného a nerušeného návratu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob do jejich domovů v Kosovu (S/RES/1244).

Na počátku nového tisíciletí se znaky lidské bezpečnosti objevily v mandátech mise UNMEE v Etiopii a Eritreji, která měla za úkol například poskytovat technickou asistenci pro odminování a koordinovat aktivity humanitární pomoci a lidsko-právní aktivity (UNMEE 2007). Dle rezoluce 1430 měla mise za úkol odminování klíčových oblastí k umožnění demarkace území. V roce 2002 vznikla mise UNMISSET, u které byl v rezoluci 1410 v mandátu dáván důraz na zajištění bezpečnosti společnosti. Další znaky byly například v mandátu mise MINUCI, která měla dle rezoluce 1479 za úkol monitorovat bezpečnost uprchlíků, a také v mandátu mise UNMIL v Libérii. Ta měla na základě rezoluce 1509 za úkol zajišťovat podmínky pro poskytování humanitární pomoci a ochranu a podporu dodržování lidských práv. Mezi nejohroženější skupiny řadila rezoluce především uprchlíky, ženy, děti a dětské vojáky.

Jednou z posledních misí spadajících do analyzovaného období je mise MINUSTAH na Haiti. V jejím mandátu se dle rezoluce 1542 kromě klasické podpory a monitorování dodržování lidských práv objevil také úkol ochraňovat civilisty při přímém ohrožení života. Zároveň se mise podílela na programu

demilitarizace, demobilizace a repatriace žen a dětí, které měly určité napojení na bojové skupiny. Na bezpečnost a práva žen a dětí byl v mandátu dáván velký důraz. Dalším případem jedné z nejnovějších misí byla mise UNOCI, která vznikla na základě rezoluce 1528 v roce 2004. Mandát operace byl rozdělen na několik částí například na oblast lidských práv, monitoring míru a pohybu ozbrojených skupin, přičemž ze znaků lidské bezpečnosti se zde objevily úkoly jako ochrana civilistů v přímém ohrožení života, zajištění volného pohybu osob, podpora a ochrana lidských práv a vyšetřování jejich porušování. Velký důraz zde byl dáván na ženy a děti jako nejohroženější skupiny a na jejich speciální potřeby. Dalším případem nové mise byla ONUB v Burundi, která vznikla v roce 2004 na základě rezoluce 1545. Stejně jako u předcházející mise byl v mandátu dáván velký důraz na ženy a děti a jejich potřeby s ohledem na porušování lidských práv a v procesu demobilizace, demilitarizace a reintegrace. Mise měla za úkol také ochraňovat přímo ohrožené civilisty a umožnit a zajistit bezpečný a dobrovolný návrat uprchlíků. V této oblasti měla také působit jako poradce. Posledním případem mise se znaky lidské bezpečnosti v mandátu byla UNMIS v Súdánu. Na základě rezoluce 1590 měla operace klasické úkoly jako ochrana lidských práv, zajištění návratu uprchlíků a poskytování humanitární asistence například skrze odminování. Při ohrožení života civilistů byla mise autorizována k jejich ochraně, avšak tento bod nebyl součástí výčtu jednotlivých úkolů operace a dle rezoluce byl misi udělen na základě kapitoly VII *Charity OSN* (S/RES/1590). Velký důraz byl dáván na ženy, děti a uprchlíky jako nejohroženější skupiny obyvatel. Právě tyto osoby se měla mise snažit ochraňovat a také přihlížet ke speciálním potřebám žen a dětí při demobilizaci, demilitarizaci a repatriaci. Ženy byly také vyzdvihovány v souvislosti s jejich rolí při usmíření a peacebuildingu (S/RES/1590).

Na výčtu prvků lidské bezpečnosti v mandátech misí můžeme vidět, že oproti samotným rezolucím zde byl dáván menší důraz na ochranu obyvatelstva od fyzického násilí. Ochrana obyvatelstva se v mandátech misí objevovala pouze zřídka, to souvisí s tím, že vojáci mise často neměli právo přímo se zapojit do konfliktu kvůli pravidlu nezúčastněnosti. Velmi často se v mandátech objevily

odkazy na složku svobody od nedostatku ve spojitosti s poskytováním humanitární asistence. Součástí toho bylo také odminování teritoria nebo výcvik v této oblasti. Kromě toho bylo často zdůrazňováno dodržování základních lidských práv a svobod. Stejně jako v rezolucích, byli v mandátech za nejohroženější skupiny považováni uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby, ženy, děti a dětští vojáci. Speciálním případem ohrožených skupin byli pracovníci misí a humanitárních a jiných organizací, na ty bylo v mandátech misí také pamatováno. Odkazy na jejich ochranu či asistenci se objevily například v mandátech mise MIPONUH (nedatováno), UNAMSIL (S/RES/1270), UNMIH (nedatováno), UNTMIH (nedatováno), MINURCA (S/RES/1159), MINUSTAH (S/RES/1542), ONUB (S/RES/1545), UNOCI (S/RES/1528), ONUMOZ (nedatováno) a UNOSOM I (nedatováno). Zvláštním případem byla mise UNAMIR, která měla na základě rezoluce 1029 kromě jiných činností za úkol ochranu jak pracovníků OSN a humanitární organizací, tak i pracovníků Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu.

Při rozřazení misí do jednotlivých skupin¹ vychází, že jsem celkem šestnáct mírových misí zařadila do složky svoboda od strachu, čtyři do složky svoboda od nedostatku a v jedenácti případech obsahovaly mandáty misí OSN znaky z obou složek. U první skupiny misí byl nejčastěji dáván důraz na ochranu základních lidských práv a svobod, druhá skupina obsahovala ze znaků LB podporu a pomoc při humanitárních aktivitách. Třetí skupina misí poté spojovala obě části dohromady.

¹ Viz Tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 – Rozdělení misí OSN podle znaků lidské bezpečnosti v jejich mandátech v období 1990 – duben 2006

Počet mírových misí	53
Počet mandátů se znaky	31
Mise OSN se znaky svobody od strachu v mandátech	MINURSO, UNMIK, ONUSAL, UNTAC, UNOMIG, UNMIBH, UNTAES, UNCPSG, MINURCA, UNOMSIL, MONUC, UNMISSET, MINUCI, MINUSTAH, UNOCI, ONUB
Mise OSN se znaky svobody od nedostatku v mandátech	ONUMOZ, UNPREDEP, UNCRO, UNTAET
Mise OSN se znaky obou částí v mandátech	UNAMIC, UNPROFOR, UNAMIR, UNOMIL, UNOSOM II, UNAVEM III, MONUA, UNAMSIL, UNMEE, UNMIL, UNMIS

Zdroj: vlastní výpočty a rozdělení autorky provedené na základě kapitoly 1.4 a 3.2

Závěr

Lidská bezpečnost se do popředí výzkumu bezpečnosti dostala v 90. letech a jejími největšími proponenty byli autoři Školy třetího světa. Z orgánů OSN se nejvíce uchytila v agendě Rozvojového programu OSN, který přišel i s vlastní definicí toho, co vše je možné do lidské bezpečnosti zařadit, a tím vytvořil jednu z nejpoužívanějších a nejcitovanějších definic tohoto konceptu (Paris 2001: 90). Cílem práce bylo analyzovat, jak koncept lidské bezpečnosti pronikal do agendy RB OSN, konkrétně do rezolucí RB a do mandátů mírových misí. Tento cíl jsem formulovala ve dvou otázkách.

První otázkou bylo, kdy a v jaké podobě vstupovala lidská bezpečnost do rezolucí RB OSN. Na základě nasbíraných dat z analýzy rezolucí RB OSN se prvky lidské bezpečnosti vyskytují v menší či větší míře v celém analyzovaném období. K žádné radikální proměně agendy vlivem vzestupu lidské bezpečnosti tedy v daném období nedošlo. LB se promítla do agendy a rezolucí RB ve čtyřech oblastech – v tom, koho považovala za referenční objekty, násilných hrozbách bezpečnosti jedinců, důrazu na lidská práva a v humanitárních aspektech. V duchu konceptu LB považuje RB za referenční objekty LB jednotlivce či skupiny jednotlivců. Mezi nejohroženější skupiny řadila RB děti, dětské vojáky, ženy, dívky a uprchlíky a vnitřně vysídlené osoby. Další oblastí, kde se projevovaly znaky LB, je fyzické a psychické násilí na obyvatelstvu, které bylo nejčastěji spojováno s probíhajícím konfliktem na daném území, ať už šlo o etnické čistky, masové vraždy, fyzické násilí či jiné formy. Téma etnických čistek v rezolucích RB rezonovalo nejvíce mezi lety 1993 a 1995. Od roku 2001 se poté výrazně častěji objevují v rezolucích odkazy na teroristickou činnost a terorismus jako hrozbu civilnímu obyvatelstvu. Od roku 2005 se v souvislosti s obviněním pracovníků misí v dokumentech objevuje problematika sexuálního násilí. Třetí oblastí byl důraz na dodržování/porušování základních lidských práv a svobod. Kromě nespecifikovaného vyjádření se v rezolucích objevují nejčastěji odkazy na politická práva obyvatelstva jako právo rozhodnout o své budoucnosti a právo volit a základní svobody jako volný pohyb. Ve spojitosti s problematikou

uprchlíků a vnitřně vysídlených osob je poté nejčastěji zmiňované právo na bezpečný a dobrovolný návrat domů. Poslední oblastí byly humanitární aspekty bezpečnosti – humanitární nedostatky nebo potřeby obyvatelstva, nejvíce ve formě odkazů na obyvatelstvo v nouzi nebo jeho potřeby. Již od počátku analyzovaného období se v rezolucích objevovaly také odkazy na potravinovou bezpečnost obyvatelstva, hlavně ve spojitosti se situací v Iráku. S tímto případem byly spojovány i odkazy na ekonomickou bezpečnost obyvatelstva. V průběhu času poté narůstal počet odkazů na společenskou bezpečnost, která byla používána hlavně ve spojitosti se situací v Gruzii. Dále se v rezolucích RB objevily zmínky o environmentální bezpečnosti spojené především s dlouhými obdobími sucha. Jako poslední se v textech objevily odkazy na bezpečnost zdraví. Tímto typem se RB zabývala již v počátcích 90. let znovu ve spojitosti se situací v Iráku, hlavní nárůst však tento prvek zaznamenal na počátku 21. století. V souvislosti s přijetím nových Cílů tisíciletí se v rezolucích začaly objevovat odkazy na problematiku rozšíření HIV/AIDS. Téměř každá rezoluce k zemi, ve které působila nějaká mírová mise OSN, obsahovala minimálně jednu zmínku o tomto problému.

Z nasbíraných dat² je jasně viditelné, že znaky lidské bezpečnosti se v rezolucích RB OSN objevovaly po celé analyzované období. V nějaké formě se znaky lidské bezpečnosti vyskytovaly v rezolucích RB v rozmezí 24–68 % případů. Nejnižší procentuální výskyt se objevil v roce 1991, kdy však RB vydala osm rezolucí, které se týkaly přijetí nových členských států, vyhlášení voleb do Mezinárodního soudního dvora nebo jmenování nového generálního tajemníka, tedy případů, které se netýkaly bezpečnostních otázek, ale spíše fungování organizace. Je tedy nutné poznamenat, že tato skutečnost výrazně snížila procentuální výskyt v daném roce. Dle nasbíraných dat je možné pozorovat téměř konzistentní převahu prvků svobody od strachu. Nárůsty a poklesy ukazatelů je možné přiřadit k jednotlivým událostem, kterými se RB zabývala. Častější výskyt těchto znaků v roce 1993 můžeme spojovat s etnickým

² Viz Tabulka č. 1.

konfliktem ve Rwandě a občanskou válkou v Somálsku, v roce 1995 poté s konfliktem v bývalé Jugoslávii a problematikou etnických čistek. Významný nárůst můžeme také zaznamenat v roce 2001, ten je však pozorovatelný v počtu rezolucí se znaky obou částí. Je to z toho důvodu, že od roku 2000 se, jak již bylo zmíněno, v rezolucích výrazně častěji objevují odkazy na bezpečnost zdraví ve spojitosti s HIV/AIDS. Z toho důvodu můžeme pozorovat snížení poměru rezolucí se znaky obou částí a rezolucí s odkazy na svobodu od nedostatku, kterých byl v roce 2000 více jak dvojnásobek. K nárůstu počtu rezolucí zařazených pod svobodu od strachu dochází také v roce 2005, což znovu můžeme přičíst konkrétní události – v tomto případě šlo o aféru s obviněním pracovníků misí ze sexuálního násilí. V 90. letech dle dat převažovaly rezoluce zaměřené čistě na svobodu od nedostatku oproti rezolucím s oběma složkami. Od počátku nového tisíciletí však můžeme pozorovat postupný pokles rezolucí RB s odkazy na svobodu od nedostatku až k nulové hodnotě v posledním analyzovaném roce. Oproti tomu od roku 2000 narůstá počet rezolucí s oběma složkami právě na úkor rezolucí s pouze jednou složkou. V 90. letech tedy jednoznačně dominoval v agendě RB OSN přístup k lidské bezpečnosti z pohledu svobody od strachu. Avšak od roku 2000 můžeme, kromě vychýlení v roce 2005 a 2006, pozorovat srovnání počtu rezolucí s důrazem na svobodu od strachu a rezolucí, které obsahují přibližně ve stejné míře obě složky lidské bezpečnosti.

Na základě nasbíraných dat vidíme, že se v agendě RB OSN objevovaly prvky lidské bezpečnosti po celé analyzované období, z čehož vyplývá, že k žádným radikálním změnám v obsahu agendy vlivem nástupu lidské bezpečnosti nedošlo. Jak v rezolucích RB, tak i mandátech, se objevovaly stejné prvky. Nejčastěji bylo zmiňováno násilí na civilistech, lidská práva a svobody a humanitární potřeby obyvatelstva. Data také poukazují na postupný přechod od důrazu na svobodu od strachu ke spojování obou složek a lze předpokládat, že v dalším období budou konzistentně převažovat rezoluce RB spojující obě složky lidské bezpečnosti. Zároveň lze také předpokládat větší důraz na environmentální

bezpečnost obyvatelstva, která se v posledních letech dostává do popředí a která se doposud v textech moc neobjevovala.

Druhou výzkumnou otázkou bylo, jakým způsobem a v jaké podobě se LB promítla do mandátů mírových misí. Z analýzy mandátů mírových misí OSN je zcela jasně vidět předěl mezi misemi první a druhé či vyšší generace. Operace první generace jsou nasazovány především do oblastí mezistátních konfliktů a slouží k monitorování příměří, kdežto mise druhé a vyšší generace působí především ve vnitrostátních konfliktech a často zahrnují humanitární aktivity (Otunnu 1998: 297). Charakter misí jasně určuje, kdy se v mandátech objevují prvky lidské bezpečnosti. Ke vzniku misí druhé generace docházelo v expanzivním období peacekeepingu, tedy mezi lety 1988–1993.

Lidská bezpečnost se do mandátů mírových misí OSN promítla důrazem na čtyři základní oblasti. Od vzniku misí druhé generace můžeme v mandátech pozorovat velký důraz na dodržování základních lidských práv a svobod, u kterých mají mise za úkol ochranu, dohled na dodržování, podporu dodržování a zamezení porušování. Další oblast úkolů tvoří humanitární aktivity, na které mají mise buď dohlížet, ochraňovat jejich dodávky nebo je vykonávat. Velmi často je do těchto aktivit zahrnováno odminování nebo výcvik v této oblasti. Třetí oblastí je ochrana civilního obyvatelstva v přímém ohrožení života. Ta se však vyskytuje pouze v některých případech – konkrétně u misí UNPROFOR, MONUC, UNOCI a ONUB. Poslední oblastí je to, koho RB považuje za referenční objekty. Za nejohroženější skupiny byli v mandátech misí OSN kromě případů s obecným označením „civilní obyvatelstvo“ často zdůrazňovány ženy, děti, dětské vojáci, uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby. Z rozřazení mírových misí do jednotlivých skupin³ je vidět, že misí zaměřených pouze na složku svobody od nedostatku je málo. Ve výčtu mírně převažují mise s důrazem na svobodu od strachu, které měly většinou za úkol dohled nad dodržováním lidských práv či pomoc s repatriací uprchlíků. Ostatní mise jsem zařadila do skupiny se znaky obou částí. Jednalo se většinou o velké mise, které měly mandát rozdělený na několik

³ Viz Tabulka č. 2.

okruhů. V analyzovaném období se objevil přibližně stejný počet misí se znaky svobody od strachu a znaky obou složek. Mírně převažovala složka svobody od strachu, což může poukazovat na nepřiliš jasně uchopení konceptu po nezdařených misích v 90. letech, které jsem zařadila do skupiny se znaky obou částí. Mandáty misí však mohou být také ovlivňovány prostředím, ve kterém působí. K zodpovězení důvodu proč by však byla zapotřebí hlubší analýza konfliktů.

Na závěr je možné zamyslet se nad tím, proč se v některých letech znaky LB objevovaly častěji a v některých méně. Nabízí se dva důvody, proč k tomu mohlo docházet. Jedním z faktorů, který by prosazování LB na půdě RB mohl ovlivnit, je skladba nestálých členů v RB. K nejvýraznějšímu nárůstu v počtu rezolucí RB se znaky LB došlo v letech 1992 a 2005, k nejvýraznějšímu poklesu v roce 1997. Pokud se v těchto letech podíváme na seznam členů v RB, zjistíme, že v roce 1992 i 2005 bylo členem RB Japonsko, které je známé svou podporou konceptu LB. V letech 1991 a 2004 naopak žádný ze známých propagátorů LB nebyl stálým členem RB, zde tedy můžeme přičíst Japonsku určitý vliv. Avšak Japonsko bylo členem RB i v roce 1997, kdy byl zaznamenán největší pokles v počtu rezolucí RB se znaky LB. Z toho vyplývá, že i přes možný vliv nestálých členů RB na propagaci LB na půdě RB, nelze tento faktor v analyzovaném období označit za určující. Faktorem, který ovlivnil pokles v roce 1997, může být utlumení konfliktů. Dle dat z UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset konflikt ve Rwandě nabýval v roce 1997 intenzity prvního stupně a v roce 1998 narostl na druhý stupeň, o situaci v Somálsku a na Balkáně v tomto roce neuvádí žádné údaje, naopak v roce 1998 se v databázi objevuje konflikt v Kosovu (Pettersson – Eck 2018 cit. dle UCDP nedatováno). Z toho lze vyčíst, že rok 1997 byl oproti předcházejícím klidnějším a RB nemusela řešit tolik případů jako v minulých letech. Toto téma však jde za hranici předkládané analýzy, jde tedy pouze o domněnky, které otevírají prostor pro další výzkum.

Seznam pramenů a literatury

- Adelman, Howard (2001). From Refugees to Forced Migration: The UNHCR and Human Security. *The International Migration Review* 35 (1), s. 7–32.
- Acharya, Amitav (1997). The Periphery as the Core: The Third World and Security Studies. In: Krause, Keith – Williams, Michael C. eds., *Critical Security Studies: Concepts and Cases* (London: UCL Press), s. 299–328.
- Acharya, Amitav (2001). Human Security: East versus West. *International Journal* 56 (3), s. 442–460.
- Bajpai, Kanti (2000). *Human Security: Concept and Measurement*. Kroc Institute Occasional Paper 19:OP:1.
- Bajpai, Kanti (2003). The Idea of Human Security. *International Studies* 40 (3), s. 195–228.
- Bellamy, Alex J. – Williams, Paul D. – Griffin, Stuart (2010). *Understanding Peacekeeping* (Cambridge: Polity Press).
- Bouvier, Antoine (1995). "Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel": Presentation and analysis. *International Review of the Red Cross* 77 (816), s. 695–725.
- Bureš, Oldřich (2007). *Operace na udržení míru OSN* (Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci).
- Buzan, Barry – Waever, Ole – Wilde, Jaap de (1998). *Security: A New Framework for Analysis* (Boulder: Lynne Rienner Publishers).
- Buzan, Barry (1997). Rethinking Security after the Cold War. *Cooperation and Conflict* 32 (1), s. 5–28.
- Convention, *Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel*.
- Dedring, Juergen (2004). Human Security and the UN Security Council. In: Shinoda, Hideaki – Jeong, Ho-Won eds., *Conflict and Human Security: A Search for New Approaches of Peace-building* (Hiroshima: Institute for Peace Science Hiroshima University), s. 45–95.

- GDRC (nedatováno). *Our Global Neighborhood: Report of the Commission on Global Governance* (<http://www.gdrc.org/u-gov/global-neighborhood/chap7.htm>, 29. 1. 2019).
- Haq, Mahbub ul (1995). *Reflections on Human Development* (New York: Oxford University Press).
- Hynek, Nik (2012). Japan's Return to the Chequebook? From Military Peace Support to Human Security Appropriation. *International Peacekeeping* 19 (1), s. 62–76.
- Charta OSN, *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*.
- Kenkel, Kai M. (2013). Five generations of peace operations: from the “thin blue line” to “painting a country blue”. *Revista Brasileira de Política Internacional* 56 (1), s. 122–143.
- Keohane, Robert O. – Nye, Joseph S. (2012). *Power and Interdependence: World Politics in Transition* (New York: Longman).
- King, Gary – Murray, Christopher (2001). Rethinking Human Security. *Political Science Quarterly* 116 (4), s. 585–610.
- MacFarlane, S. Neill – Khong, Yuen Foong (2006). *Human Security and the UN: A Critical History* (Bloomington: Indiana University Press).
- Meadows, Donella H. – Meadows, Dennis L. – Randers, Jorgen – Behrens III, William W. (1972). *The Limits to Growth: A Report for The Club of Rome's Project on The Predicament of Mankind* (New York: Universe Books).
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (2014). *Statement by Director-General Yukio Takasu at the International Conference on Human Security in a Globalized World, Ulan-Bator, 8 May 2000* (https://www.mofa.go.jp/policy/human_secu/speech0005.html, 31. 1. 2018).
- MINURSO (nedatováno). *Mandate* (<https://minurso.unmissions.org/mandate>, 28. 3. 2019).
- MIPONUH (nedatováno). *United Nations Civilian Police Mission in Haiti MIPONUH* (<https://peacekeeping.un.org/mission/past/miponuh.htm>, 30. 3. 2019).

- MONUA (nedatováno). *Angola – MONUA: Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/monua/monuam.htm>, 29. 3. 2019).
- Nef, Jorge (1999). *Human Security and Mutual Vulnerability: The Global Political Economy of Development and Underdevelopment* (Ottawa: International Development Research Centre).
- Nishikawa, Yukiko (2010). *Human Security in Southeast Asia* (Abingdon: Routledge).
- ONUMOZ (nedatováno). *Mozambique – ONUMOZ: Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/onumozM.htm>, 29. 3. 2019).
- ONUSAL (nedatováno). *El Salvador – ONUSAL: Mandat* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/onusalmandate.html>, 29. 3. 2019).
- Otunnu, Olara A. (1998). Conclusion: The Peace-and-Security Agenda of the United Nations: From a Crossroads into the New Century. In: Otunnu, Olara A. – Doyle, Michael W. eds., *Peacemaking and Peacekeeping for the New Century* (Lanham: Rowman & Littlefield Publishers), s. 297–325.
- Pakistan Horizon (1991). *The Stockholm Initiative on Global Security and Governance* (https://www.jstor.org/stable/41393928?seq=1#metadata_info_tab_contents, 28. 1. 2018).
- Paris, Roland (2001). Human Security: Paradigm Shift or Hot Air? *International Security* 26 (2), s. 87–102.
- Richmond, Oliver P. (2001). The Limits of UN Multidimensional Peace Operations. In: Newman, Edward – Richmond, Oliver P. eds., *The United Nations and Human Security* (Basingstoke: Palgrave), s. 31–46.
- S/RES/655, *Resolution 655 (1990)*.
- S/RES/661, *Resolution 661 (1990)*.
- S/RES/665, *Resolution 665 (1990)*.
- S/RES/666, *Resolution 666 (1990)*.

S/RES/667, *Resolution 667 (1990)*.
S/RES/668, *Resolution 668 (1990)*.
S/RES/670, *Resolution 670 (1990)*.
S/RES/672, *Resolution 672 (1990)*.
S/RES/678, *Resolution 678 (1990)*.
S/RES/681, *Resolution 681 (1990)*.
S/RES/683, *Resolution 683 (1990)*.
S/RES/688, *Resolution 688 (1991)*.
S/RES/693, *Resolution 693 (1991)*.
S/RES/694, *Resolution 694 (1991)*.
S/RES/706, *Resolution 706 (1991)*.
S/RES/713, *Resolution 713 (1991)*.
S/RES/716, *Resolution 716 (1991)*.
S/RES/717, *Resolution 717 (1991)*.
S/RES/721, *Resolution 721 (1991)*.
S/RES/724, *Resolution 724 (1991)*.
S/RES/726, *Resolution 726 (1992)*.
S/RES/728, *Resolution 728 (1992)*.
S/RES/731, *Resolution 731 (1992)*.
S/RES/733, *Resolution 733 (1992)*.
S/RES/745, *Resolution 745 (1992)*.
S/RES/746, *Resolution 746 (1992)*.
S/RES/750, *Resolution 750 (1992)*.
S/RES/751, *Resolution 751 (1992)*.
S/RES/752, *Resolution 752 (1992)*.
S/RES/757, *Resolution 757 (1992)*.
S/RES/765, *Resolution 765 (1992)*.
S/RES/767, *Resolution 767 (1992)*.
S/RES/769, *Resolution 769 (1992)*.
S/RES/770, *Resolution 770 (1992)*.
S/RES/771, *Resolution 771 (1992)*.

S/RES/774 *Resolution 774 (1992)*.
S/RES/775, *Resolution 775 (1992)*.
S/RES/778, *Resolution 778 (1992)*.
S/RES/779, *Resolution 779 (1992)*.
S/RES/780, *Resolution 780 (1992)*.
S/RES/783, *Resolution 783 (1992)*.
S/RES/787, *Resolution 787 (1992)*.
S/RES/788, *Resolution 788 (1992)*.
S/RES/789, *Resolution 789 (1992)*.
S/RES/792, *Resolution 792 (1992)*.
S/RES/794, *Resolution 794 (1992)*.
S/RES/798, *Resolution 798 (1992)*.
S/RES/799, *Resolution 799 (1992)*.
S/RES/802, *Resolution 802 (1993)*.
S/RES/804, *Resolution 804 (1993)*.
S/RES/808, *Resolution 808 (1993)*.
S/RES/810, *Resolution 810 (1993)*.
S/RES/811, *Resolution 811 (1993)*.
S/RES/812, *Resolution 812 (1993)*.
S/RES/813, *Resolution 813 (1993)*.
S/RES/814, *Resolution 814 (1993)*.
S/RES/816, *Resolution 816 (1993)*.
S/RES/818, *Resolution 818 (1993)*.
S/RES/819, *Resolution 819 (1993)*.
S/RES/820, *Resolution 820 (1993)*.
S/RES/822, *Resolution 822 (1993)*.
S/RES/824, *Resolution 824 (1993)*.
S/RES/826, *Resolution 826 (1993)*.
S/RES/827, *Resolution 827 (1993)*.
S/RES/834, *Resolution 834 (1993)*.
S/RES/835, *Resolution 835 (1993)*.

S/RES/836, *Resolution 834 (1993)*.
S/RES/837, *Resolution 837 (1993)*.
S/RES/841, *Resolution 841 (1993)*.
S/RES/851, *Resolution 851 (1993)*.
S/RES/853, *Resolution 853 (1993)*.
S/RES/856, *Resolution 856 (1993)*.
S/RES/859, *Resolution 859 (1993)*.
S/RES/863, *Resolution 863 (1993)*.
S/RES/864, *Resolution 864 (1993)*.
S/RES/865, *Resolution 865 (1993)*.
S/RES/866, *Resolution 866 (1993)*.
S/RES/871, *Resolution 871 (1993)*.
S/RES/872, *Resolution 872 (1993)*.
S/RES/874, *Resolution 874 (1993)*.
S/RES/876, *Resolution 876 (1993)*.
S/RES/882, *Resolution 882 (1993)*.
S/RES/884, *Resolution 884 (1993)*.
S/RES/886, *Resolution 886 (1993)*.
S/RES/888, *Resolution 888 (1993)*.
S/RES/890, *Resolution 890 (1993)*.
S/RES/892, *Resolution 892 (1993)*.
S/RES/896, *Resolution 896 (1994)*.
S/RES/897, *Resolution 897 (1994)*.
S/RES/898, *Resolution 898 (1994)*.
S/RES/900, *Resolution 900 (1994)*.
S/RES/903, *Resolution 903 (1994)*.
S/RES/904, *Resolution 904 (1994)*.
S/RES/906, *Resolution 906 (1994)*.
S/RES/908, *Resolution 908 (1994)*.
S/RES/911, *Resolution 911 (1994)*.
S/RES/912, *Resolution 912 (1994)*.

S/RES/913, *Resolution 913 (1994)*.
S/RES/916, *Resolution 916 (1994)*.
S/RES/917, *Resolution 917 (1994)*.
S/RES/918, *Resolution 918 (1994)*.
S/RES/922, *Resolution 922 (1994)*.
S/RES/925, *Resolution 925 (1994)*.
S/RES/929, *Resolution 929 (1994)*.
S/RES/931, *Resolution 931 (1994)*.
S/RES/932, *Resolution 932 (1994)*.
S/RES/933, *Resolution 933 (1994)*.
S/RES/935, *Resolution 935 (1994)*.
S/RES/937, *Resolution 937 (1994)*.
S/RES/940, *Resolution 940 (1994)*.
S/RES/941, *Resolution 941 (1994)*.
S/RES/945, *Resolution 945 (1994)*.
S/RES/947, *Resolution 947 (1994)*.
S/RES/950, *Resolution 950 (1994)*.
S/RES/952, *Resolution 952 (1994)*.
S/RES/954, *Resolution 954 (1994)*.
S/RES/956, *Resolution 956 (1994)*.
S/RES/959, *Resolution 959 (1994)*.
S/RES/965, *Resolution 965 (1994)*.
S/RES/966, *Resolution 966 (1994)*.
S/RES/967, *Resolution 967 (1994)*.
S/RES/971, *Resolution 971 (1995)*.
S/RES/972, *Resolution 972 (1995)*.
S/RES/976, *Resolution 976 (1995)*.
S/RES/977, *Resolution 977 (1995)*.
S/RES/981, *Resolution 981 (1995)*.
S/RES/982, *Resolution 982 (1995)*.
S/RES/986, *Resolution 986 (1995)*.

S/RES/987, *Resolution 987 (1995)*.
S/RES/993, *Resolution 993 (1995)*.
S/RES/994, *Resolution 994 (1995)*.
S/RES/995, *Resolution 995 (1995)*.
S/RES/997, *Resolution 997 (1995)*.
S/RES/998, *Resolution 998 (1995)*.
S/RES/999, *Resolution 999 (1995)*.
S/RES/1001, *Resolution 1001 (1995)*.
S/RES/1004, *Resolution 1004 (1995)*.
S/RES/1005, *Resolution 1005 (1995)*.
S/RES/1008, *Resolution 1008 (1995)*.
S/RES/1009, *Resolution 1009 (1995)*.
S/RES/1010, *Resolution 1010 (1995)*.
S/RES/1011, *Resolution 1011 (1995)*.
S/RES/1012, *Resolution 1012 (1995)*.
S/RES/1013, *Resolution 1013 (1995)*.
S/RES/1014, *Resolution 1014 (1995)*.
S/RES/1016, *Resolution 1016 (1995)*.
S/RES/1019, *Resolution 1019 (1995)*.
S/RES/1020, *Resolution 1020 (1995)*.
S/RES/1023, *Resolution 1023 (1995)*.
S/RES/1025, *Resolution 1025 (1995)*.
S/RES/1029, *Resolution 1029 (1995)*.
S/RES/1030, *Resolution 1030 (1995)*.
S/RES/1031, *Resolution 1031 (1995)*.
S/RES/1032, *Resolution 1032 (1995)*.
S/RES/1034, *Resolution 1034 (1995)*.
S/RES/1036, *Resolution 1036 (1996)*.
S/RES/1037, *Resolution 1037 (1996)*.
S/RES/1040, *Resolution 1040 (1996)*.
S/RES/1041, *Resolution 1041 (1996)*.

S/RES/1044, *Resolution 1044 (1996)*.
S/RES/1045, *Resolution 1045 (1996)*.
S/RES/1049, *Resolution 1049 (1996)*.
S/RES/1050, *Resolution 1050 (1996)*.
S/RES/1052, *Resolution 1052 (1996)*.
S/RES/1053, *Resolution 1053 (1996)*.
S/RES/1054, *Resolution 1054 (1996)*.
S/RES/1055, *Resolution 1055 (1996)*.
S/RES/1059, *Resolution 1059 (1996)*.
S/RES/1061, *Resolution 1061 (1996)*.
S/RES/1064, *Resolution 1064 (1996)*.
S/RES/1065, *Resolution 1065 (1996)*.
S/RES/1067, *Resolution 1067 (1996)*.
S/RES/1070, *Resolution 1070 (1996)*.
S/RES/1071, *Resolution 1071 (1996)*.
S/RES/1072, *Resolution 1072 (1996)*.
S/RES/1073, *Resolution 1073 (1996)*.
S/RES/1075, *Resolution 1075 (1996)*.
S/RES/1076, *Resolution 1076 (1996)*.
S/RES/1078, *Resolution 1078 (1996)*.
S/RES/1079, *Resolution 1079 (1996)*.
S/RES/1080, *Resolution 1080 (1996)*.
S/RES/1083, *Resolution 1083 (1996)*.
S/RES/1087, *Resolution 1087 (1996)*.
S/RES/1088, *Resolution 1088 (1996)*.
S/RES/1089, *Resolution 1089 (1996)*.
S/RES/1090, *Resolution 1090 (1996)*.
S/RES/1096, *Resolution 1096 (1997)*.
S/RES/1097, *Resolution 1097 (1997)*.
S/RES/1100, *Resolution 1100 (1997)*.
S/RES/1101, *Resolution 1101 (1997)*.

S/RES/1111, *Resolution 1111 (1997)*.
S/RES/1116, *Resolution 1116 (1997)*.
S/RES/1117, *Resolution 1117 (1997)*.
S/RES/1118, *Resolution 1118 (1997)*.
S/RES/1119, *Resolution 1119 (1997)*.
S/RES/1120, *Resolution 1120 (1997)*.
S/RES/1124, *Resolution 1124 (1997)*.
S/RES/1129, *Resolution 1129 (1997)*.
S/RES/1132, *Resolution 1132 (1997)*.
S/RES/1135, *Resolution 1135 (1997)*.
S/RES/1138, *Resolution 1138 (1997)*.
S/RES/1143, *Resolution 1143 (1997)*.
S/RES/1145, *Resolution 1145 (1997)*.
S/RES/1146, *Resolution 1146 (1997)*.
S/RES/1147, *Resolution 1147 (1998)*.
S/RES/1149, *Resolution 1149 (1998)*.
S/RES/1150, *Resolution 1150 (1998)*.
S/RES/1153, *Resolution 1153 (1998)*.
S/RES/1157, *Resolution 1157 (1998)*.
S/RES/1158, *Resolution 1158 (1998)*.
S/RES/1159, *Resolution 1159 (1998)*.
S/RES/1160, *Resolution 1160 (1998)*.
S/RES/1161, *Resolution 1161 (1998)*.
S/RES/1170, *Resolution 1170 (1998)*.
S/RES/1173, *Resolution 1173 (1998)*.
S/RES/1174, *Resolution 1174 (1998)*.
S/RES/1175, *Resolution 1175 (1998)*.
S/RES/1177, *Resolution 1177 (1998)*.
S/RES/1179, *Resolution 1179 (1998)*.
S/RES/1180, *Resolution 1180 (1998)*.
S/RES/1181, *Resolution 1181 (1998)*.

S/RES/1186, *Resolution 1186 (1998)*.
S/RES/1187, *Resolution 1187 (1998)*.
S/RES/1189, *Resolution 1189 (1998)*.
S/RES/1193, *Resolution 1193 (1998)*.
S/RES/1198, *Resolution 1198 (1998)*.
S/RES/1199, *Resolution 1199 (1998)*.
S/RES/1202, *Resolution 1202 (1998)*.
S/RES/1203, *Resolution 1203 (1998)*.
S/RES/1204, *Resolution 1204 (1998)*.
S/RES/1208, *Resolution 1208 (1998)*.
S/RES/1210, *Resolution 1210 (1998)*.
S/RES/1212, *Resolution 1212 (1998)*.
S/RES/1213, *Resolution 1213 (1998)*.
S/RES/1214, *Resolution 1214 (1998)*.
S/RES/1215, *Resolution 1215 (1998)*.
S/RES/1216, *Resolution 1216 (1998)*.
S/RES/1217, *Resolution 1217 (1998)*.
S/RES/1225, *Resolution 1225 (1999)*.
S/RES/1226, *Resolution 1226 (1999)*.
S/RES/1227, *Resolution 1227 (1999)*.
S/RES/1228, *Resolution 1228 (1999)*.
S/RES/1229, *Resolution 1229 (1999)*.
S/RES/1231, *Resolution 1231 (1999)*.
S/RES/1232, *Resolution 1232 (1999)*.
S/RES/1233, *Resolution 1233 (1999)*.
S/RES/1234, *Resolution 1234 (1999)*.
S/RES/1237, *Resolution 1237 (1999)*.
S/RES/1238, *Resolution 1238 (1999)*.
S/RES/1239, *Resolution 1239 (1998)*.
S/RES/1244, *Resolution 1244 (1999)*.
S/RES/1247, *Resolution 1247 (1999)*.

S/RES/1251, *Resolution 1251 (1999)*.
S/RES/1252, *Resolution 1252 (1999)*.
S/RES/1255, *Resolution 1255 (1999)*.
S/RES/1258, *Resolution 1258 (1996)*.
S/RES/1260, *Resolution 1260 (1999)*.
S/RES/1261, *Resolution 1261 (1999)*.
S/RES/1263, *Resolution 1263 (1999)*.
S/RES/1264, *Resolution 1264 (1999)*.
S/RES/1265, *Resolution 1265 (1999)*.
S/RES/1267, *Resolution 1267 (1999)*.
S/RES/1268, *Resolution 1268 (1999)*.
S/RES/1269, *Resolution 1269 (1999)*.
S/RES/1270, *Resolution 1270 (1999)*.
S/RES/1272, *Resolution 1272 (1999)*.
S/RES/1279, *Resolution 1279 (1999)*.
S/RES/1281, *Resolution 1281 (1999)*.
S/RES/1282, *Resolution 1282 (1999)*.
S/RES/1283, *Resolution 1283 (1999)*.
S/RES/1284, *Resolution 1284 (1999)*.
S/RES/1285, *Resolution 1285 (2000)*.
S/RES/1286, *Resolution 1286 (2000)*.
S/RES/1287, *Resolution 1287 (2000)*.
S/RES/1288, *Resolution 1288 (2000)*.
S/RES/1289, *Resolution 1289 (2000)*.
S/RES/1289, *Resolution 1289 (2000)*.
S/RES/1291, *Resolution 1291 (2000)*.
S/RES/1292, *Resolution 1292 (2000)*.
S/RES/1294, *Resolution 1294 (2000)*.
S/RES/1296, *Resolution 1296 (2000)*.
S/RES/1297, *Resolution 1297 (2000)*.
S/RES/1298, *Resolution 1298 (2000)*.

S/RES/1300, *Resolution 1300 (2000)*.
S/RES/1301, *Resolution 1301 (2000)*.
S/RES/1302, *Resolution 1302 (2000)*.
S/RES/1303, *Resolution 1303 (2000)*.
S/RES/1304, *Resolution 1304 (2000)*.
S/RES/1305, *Resolution 1305 (2000)*.
S/RES/1307, *Resolution 1307 (2000)*.
S/RES/1308, *Resolution 1308 (2000)*.
S/RES/1311, *Resolution 1311 (2000)*.
S/RES/1313, *Resolution 1313 (2000)*.
S/RES/1314, *Resolution 1314 (2000)*.
S/RES/1318, *Resolution 1318 (2000)*.
S/RES/1319, *Resolution 1319 (2000)*.
S/RES/1320, *Resolution 1320 (2000)*.
S/RES/1322, *Resolution 1322 (2000)*.
S/RES/1323, *Resolution 1323 (2000)*.
S/RES/1325, *Resolution 1325 (2000)*.
S/RES/1327, *Resolution 1327 (2000)*.
S/RES/1330, *Resolution 1330 (2000)*.
S/RES/1331, *Resolution 1331 (2000)*.
S/RES/1332, *Resolution 1332 (2000)*.
S/RES/1333, *Resolution 1333 (2000)*.
S/RES/1335, *Resolution 1335 (2001)*.
S/RES/1336, *Resolution 1336 (2001)*.
S/RES/1338, *Resolution 1338 (2001)*.
S/RES/1339, *Resolution 1339 (2001)*.
S/RES/1341, *Resolution 1341 (2001)*.
S/RES/1345, *Resolution 1345 (2001)*.
S/RES/1346, *Resolution 1346 (2001)*.
S/RES/1352, *Resolution 1352 (2001)*.
S/RES/1354, *Resolution 1354 (2001)*.

S/RES/1355, *Resolution 1355 (2001)*.
S/RES/1357, *Resolution 1354 (2001)*.
S/RES/1360, *Resolution 1360 (2001)*.
S/RES/1362, *Resolution 1362 (2001)*.
S/RES/1363, *Resolution 1363 (2001)*.
S/RES/1364, *Resolution 1364 (2001)*.
S/RES/1366, *Resolution 1366 (2001)*.
S/RES/1366, *Resolution 1366 (2001)*.
S/RES/1368, *Resolution 1368 (2001)*.
S/RES/1368, *Resolution 1368 (2001)*.
S/RES/1369, *Resolution 1369 (2001)*.
S/RES/1370, *Resolution 1370 (2001)*.
S/RES/1371, *Resolution 1371 (2001)*.
S/RES/1373, *Resolution 1373 (2001)*.
S/RES/1373, *Resolution 1373 (2001)*.
S/RES/1375, *Resolution 1375 (2001)*.
S/RES/1378, *Resolution 1378 (2001)*.
S/RES/1379, *Resolution 1379 (2001)*.
S/RES/1382, *Resolution 1382 (2001)*.
S/RES/1383, *Resolution 1383 (2001)*.
S/RES/1384, *Resolution 1384 (2001)*.
S/RES/1386, *Resolution 1386 (2001)*.
S/RES/1389, *Resolution 1389 (2002)*.
S/RES/1390, *Resolution 1390 (2002)*.
S/RES/1393, *Resolution 1393 (2002)*.
S/RES/1397, *Resolution 1397 (2002)*.
S/RES/1398, *Resolution 1398 (2002)*.
S/RES/1400, *Resolution 1400 (2002)*.
S/RES/1401, *Resolution 1401 (2002)*.
S/RES/1405, *Resolution 1405 (2002)*.
S/RES/1408, *Resolution 1408 (2002)*.

S/RES/1409, *Resolution 1409* (2002).
S/RES/1410, *Resolution 1410* (2002).
S/RES/1416, *Resolution 1416* (2002).
S/RES/1417, *Resolution 1417* (2002).
S/RES/1419, *Resolution 1419* (2002).
S/RES/1423, *Resolution 1423* (2002).
S/RES/1425, *Resolution 1425* (2002).
S/RES/1427, *Resolution 1427* (2002).
S/RES/1429, *Resolution 1429* (2002).
S/RES/1430, *Resolution 1430* (2002).
S/RES/1433, *Resolution 1433* (2002).
S/RES/1434, *Resolution 1434* (2002).
S/RES/1435, *Resolution 1435* (2002).
S/RES/1436, *Resolution 1436* (2002).
S/RES/1438, *Resolution 1438* (2002).
S/RES/1440, *Resolution 1440* (2002).
S/RES/1441, *Resolution 1441* (2002).
S/RES/1442, *Resolution 1442* (2002).
S/RES/1443, *Resolution 1443* (2002).
S/RES/1445, *Resolution 1445* (2002).
S/RES/1447, *Resolution 1447* (2002).
S/RES/1448, *Resolution 1448* (2002).
S/RES/1450, *Resolution 1450* (2002).
S/RES/1452, *Resolution 1452* (2002).
S/RES/1453, *Resolution 1453* (2002).
S/RES/1454, *Resolution 1454* (2002).
S/RES/1455, *Resolution 1455* (2003).
S/RES/1456, *Resolution 1456* (2003).
S/RES/1457, *Resolution 1457* (2003).
S/RES/1460, *Resolution 1460* (2003).
S/RES/1462, *Resolution 1462* (2003).

S/RES/1464, *Resolution 1464* (2003).
S/RES/1465, *Resolution 1465* (2003).
S/RES/1466, *Resolution 1466* (2003).
S/RES/1467, *Resolution 1467* (2003).
S/RES/1468, *Resolution 1468* (2003).
S/RES/1470, *Resolution 1470* (2003).
S/RES/1471, *Resolution 1471* (2003).
S/RES/1472, *Resolution 1472* (2003).
S/RES/1473, *Resolution 1473* (2003).
S/RES/1474, *Resolution 1474* (2003).
S/RES/1478, *Resolution 1478* (2003).
S/RES/1479, *Resolution 1479* (2003).
S/RES/1480, *Resolution 1480* (2003).
S/RES/1483, *Resolution 1483* (2003).
S/RES/1484, *Resolution 1484* (2003).
S/RES/1486, *Resolution 1486* (2003).
S/RES/1491, *Resolution 1491* (2003).
S/RES/1493, *Resolution 1493* (2003).
S/RES/1494, *Resolution 1494* (2003).
S/RES/1495, *Resolution 1495* (2003).
S/RES/1497, *Resolution 1497* (2003).
S/RES/1502, *Resolution 1502* (2003).
S/RES/1508, *Resolution 1508* (2003).
S/RES/1509, *Resolution 1509* (2003).
S/RES/1511, *Resolution 1511* (2003).
S/RES/1516, *Resolution 1516* (2003).
S/RES/1517, *Resolution 1517* (2003).
S/RES/1519, *Resolution 1519* (2003).
S/RES/1521, *Resolution 1521* (2003).
S/RES/1524, *Resolution 1524* (2004).
S/RES/1528, *Resolution 1528* (2004).

S/RES/1529, *Resolution 1529* (2004).
S/RES/1530, *Resolution 1530* (2004).
S/RES/1536, *Resolution 1536* (2004).
S/RES/1539, *Resolution 1539* (2004).
S/RES/1542, *Resolution 1542* (2004).
S/RES/1544, *Resolution 1544* (2004).
S/RES/1545, *Resolution 1545* (2004).
S/RES/1546, *Resolution 1546* (2004).
S/RES/1547, *Resolution 1547* (2004).
S/RES/1548, *Resolution 1548* (2004).
S/RES/1549, *Resolution 1549* (2004).
S/RES/1551, *Resolution 1551* (2004).
S/RES/1554, *Resolution 1554* (2004).
S/RES/1556, *Resolution 1556* (2004).
S/RES/1562, *Resolution 1562* (2004).
S/RES/1564, *Resolution 1564* (2004).
S/RES/1565, *Resolution 1565* (2004).
S/RES/1566, *Resolution 1566* (2004).
S/RES/1568, *Resolution 1568* (2004).
S/RES/1572, *Resolution 1572* (2004).
S/RES/1574, *Resolution 1574* (2004).
S/RES/1575, *Resolution 1575* (2004).
S/RES/1576, *Resolution 1576* (2004).
S/RES/1577, *Resolution 1577* (2004).
S/RES/1579, *Resolution 1579* (2004).
S/RES/1580, *Resolution 1580* (2004).
S/RES/1582, *Resolution 1582* (2005).
S/RES/1584, *Resolution 1584* (2005).
S/RES/1589, *Resolution 1589* (2005).
S/RES/1590, *Resolution 1590* (2005).
S/RES/1591, *Resolution 1591* (2005).

S/RES/1592, *Resolution 1592 (2005)*.
S/RES/1593, *Resolution 1593 (2005)*.
S/RES/1599, *Resolution 1599 (2005)*.
S/RES/1603, *Resolution 1603 (2005)*.
S/RES/1604, *Resolution 1604 (2005)*.
S/RES/1605, *Resolution 1605 (2005)*.
S/RES/1606, *Resolution 1606 (2005)*.
S/RES/1607, *Resolution 1607 (2005)*.
S/RES/1608, *Resolution 1608 (2005)*.
S/RES/1609, *Resolution 1609 (2005)*.
S/RES/1610, *Resolution 1610 (2005)*.
S/RES/1611, *Resolution 1611 (2005)*.
S/RES/1612, *Resolution 1612 (2005)*.
S/RES/1614, *Resolution 1614 (2005)*.
S/RES/1615, *Resolution 1615 (2005)*.
S/RES/1617, *Resolution 1617 (2005)*.
S/RES/1618, *Resolution 1618 (2005)*.
S/RES/1620, *Resolution 1620 (2005)*.
S/RES/1621, *Resolution 1621 (2005)*.
S/RES/1622, *Resolution 1622 (2005)*.
S/RES/1624, *Resolution 1624 (2005)*.
S/RES/1625, *Resolution 1625 (2005)*.
S/RES/1626, *Resolution 1626 (2005)*.
S/RES/1627, *Resolution 1627 (2005)*.
S/RES/1633, *Resolution 1633 (2005)*.
S/RES/1634, *Resolution 1634 (2005)*.
S/RES/1635, *Resolution 1635 (2005)*.
S/RES/1636, *Resolution 1636 (2005)*.
S/RES/1637, *Resolution 1637 (2005)*.
S/RES/1639, *Resolution 1639 (2005)*.
S/RES/1642, *Resolution 1642 (2005)*.

- S/RES/1643, *Resolution 1643* (2005).
- S/RES/1644, *Resolution 1644* (2005).
- S/RES/1645, *Resolution 1645* (2005).
- S/RES/1648, *Resolution 1648* (2005).
- S/RES/1649, *Resolution 1649* (2005).
- S/RES/1650, *Resolution 1650* (2005).
- S/RES/1653, *Resolution 1653* (2006).
- S/RES/1655, *Resolution 1655* (2006).
- S/RES/1658, *Resolution 1658* (2006).
- S/RES/1659, *Resolution 1659* (2006).
- S/RES/1662, *Resolution 1662* (2006).
- S/RES/1663, *Resolution 1663* (2006).
- S/RES/1666, *Resolution 1666* (2006).
- S/RES/1671, *Resolution 1671* (2006).
- S/RES/1674, *Resolution 1674* (2006).
- Shinoda, Hideaki (2004). Operational Phases of Human Security Measures in and after Armed Conflict: How Can We Link Humanitarian Aid to Peace-building?, In: Shinoda, Hideaki – Jeong, Ho-Won eds., *Conflict and Human Security: A Search for New Approaches of Peace-building* (Hiroshima: Institute for Peace Science Hiroshima University), s. 23–44.
- Štřítecký, Vít (2009). Bezpečnost (security). In: Kratochvíl, Petr – Drulák, Petr eds., *Encyklopedie mezinárodních vztahů* (Praha: Portál), s. 33–34.
- Tadjbakhsh, Shahrbanou – Chenoy, Anuradha M. (2007). *Human Security: Concepts and Implications* (Abingdon: Routledge).
- Thomas, Caroline (2000). *Global Governance, Development and Human Security: The Challenge of Poverty and Inequality* (London: Pluto Press).
- UCDP (nedatováno). *UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset version 18. 1.* (<https://ucdp.uu.se/downloads/#d3>, 14. 4. 2019).
- UNAMIC (nedatováno). *Cambodia – UNAMIC: Mandat* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unamicmandate.html>, 29. 3. 2019).

- UNAVEM III (1997). *United Nations Angola Verification Mission III* (https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unavem_p.htm, 29. 3. 2019).
- UNCPSG (nedatováno). *United Nations Civilian Police Support Group UNPSG* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/cropol.htm>, 29. 3. 2019).
- UNCRO (nedatováno). *United Nations Confidence Restoration Operation UNCRO* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/uncro.htm>, 29. 3. 2019).
- UNDP (1994). *Human Development Report 1994* (New York: Oxford University Press).
- UNMEE (2007). *Ethiopia and Eritrea – UNMEE – Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unmee/mandate.html>, 29. 3. 2019).
- UNMIBH (2003). *Bosnia and Herzegovina – UNMIBH – Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unmibh/mandate.html>, 29. 3. 2019).
- UNMIH (nedatováno). *Haiti: Mandat* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unmihmandate.html>, 30. 3. 2019).
- UNOMIG (2006). *Georgia – UNOMIG – Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unomig/mandate.html>, 29. 3. 2019).
- UNOSOM I (nedatováno). *Somalia – UNOSOM I: Mandat* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unosom1mandate.html>, 30. 3. 2019).
- UNPREDEP (1999). *UNPREDEP Mission Profile* (https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unpred_p.htm, 29. 3. 2019).
- UNPROFOR (1996). *United Nations Protection Force: Profile* (https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unprof_p.htm, 29. 3. 2019).

- UNTAC (nedatováno). *Cambodia – UNTAC: Mandat* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/untacmandate.html>, 29. 3. 2019).
- UNTAES (1997). *United Nations Transitional Administration In Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium* (https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/untaes_p.htm, 29. 3. 2019).
- UNTAET (2001). *East Timor – UNTAET: Mandate* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/etimor/UntaetM.htm>, 29. 3. 2019).
- UNTMIH (nedatováno). *United Nations Transition Mission in Haiti UNTMIH* (<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/untmih.htm>, 30. 3. 2019).
- Waisová, Šárka (2003). Lidská bezpečnost – současné paradigma? In: Waisová, Šárka a kol., *Bezpečnost a strategie: Východiska – stav – perspektivy* (Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk), s. 41–60.
- Waisová, Šárka (2006). Lidská bezpečnost – pojetí a strategie: komparace přístupů členských států Evropské unie angažujících se v Human Security Network. *Mezinárodní vztahy* 2006 (1), s. 58–73.
- Waisová, Šárka (2009). *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Ženevské úmluvy, *Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949.*

Resumé

One of the main objectives of the United Nations Security Council is to deal with threats to international peace and security. In connection with failed states and the threats of terrorist attacks it is important to account for the security of civilians and populations. Unfortunately human security was not one of the main objectives of security until 1990s when the third world authors started to criticize existing approaches to security studies. The aim of this diploma thesis is to analyze how human security reflected itself in the content of United Nations Security Council agenda, mainly in its resolutions and in mandates of peacekeeping missions from 1990 to April 2006 when agenda of *Responsibility to Protect* was accepted.

The first chapter of this thesis is focused on different concepts of security, mainly on the concept of human security and how different institutions of the United Nations work with this concept, e.g. UNDP. The next chapter is focused on analysis of the UNSC resolutions and which form of human security – freedom from fear, freedom from want or both – remains the main in UNSC agenda. The last chapter is focused on historical transformation of peacekeeping missions and on analysing mandates of these missions. There is again the question of the form of human security in the mandates.

In conclusion, there are four main topics in which human security appeared in resolutions and mandates of peacekeeping missions – protection of civilians, fundamental human rights and freedoms, emphasis on women, children, refugees and internally displaced persons in armed conflicts and emphasis on some sort of human needs in context of their food, health, economic, environmental and community security. The main form of human security in resolutions in 1990s was freedom from fear, but from the beginning of the 20th century we can observe that there are more and more resolutions which emphasise both forms of human security. In mandates of peacekeeping operations we observe approximately the same count of missions emphasising freedom from fear and both forms.